Biskop Gunnerus' virksomhed

fornemmelig som botaniker

tilligemed en oversigt over botanikens tilstand i Danmark og Norge indtil hans død

ved Ove Dahl.

(Fortsættelse fra forrige aarsskrift).

C. Gunnerus' visitatsreiser i Nordland og Finmarken og der indsamlede planter.

I bispearkivets kopibog nr. 2*) (1751—63 $^{8}/_{1}$) kan der af Gunnerus' korrespondance sees, at han den 7. mai endnu har opholdt sig i Trondhjem, men 28. mai antydes Ofoten, 5. juni Ibestad, d. 13. Vestfinmarken som opholdssted, d. 5. juli Kjelvig, d. 7. Maasø, d. 22. Tranø, d. 26. Hassel, d. 28. Vaagen, d. 3. aug. Kirkevaag, d. 10. Bodø, d. 12. Rødø, d. 17. Næsne, d. 19. Hemnæs, d. 22. Alstahaug, d. 24. Brønø, d. 15. sept. Trondhjem, — alt efter brevenes dateringstid.

I 1762 $^{23}/_{4}$ tilsiges følgende visitatser for Nordland og Finmarken:

D. 13. juni i Alstahaug, d. 18. i Schierstad, d. 20. i Bodøen, d. 22. i Rørstad, d. 25. i Laschestad, d. 27. i Hammerøen, d. 30. i Lødingen, d. 2. juli i Evenæs, d. 7. i Ibestad, d. 14. i

*) Denne har jeg ei selv gjennemgaaet, men meddelelser om visitatserne i disse aar er bleven mig tilstillede fra stiftsarkivet i Trondhjem.

Alten, d. 16. i Hammerfest, d. 18. i Maasø, d. 20. i Kjelvig, d. 22. i Kjøllefjord, d. 25. i Tana, d. 27. i Nesseby, d. 29. i Vadsø, d. 1. aug. i Vardø.

Gunnerus kom paa denne visitationsreise ei længere end til Tromsø, hvorfra sendtes cirkulære om returvisitats 16. juli: D. 21. juli i Lenvig, d. 25. i Sand, d. 29. i Dverberg, d. 1. aug. i Hassel, d. 4. i Vaagen, d. 12. i Gilleskaal, d. 15. i Rødøen, d. 19. i Næsne, d. 22. i Hemnæs, d. 25. i Dolstad, d. 29. i Brønø, d. 2. sept. i Nærø, d. 5. i Fosnæs, d. 8. i Overhalden, d. 13. i Bjørnør, d. 16. i Aafjorden.

Dernæst skal leveres en oversigt over de planter, man efter Gunn. Hb. (Hb. Gunn. G) og *Flora Norv.* kan se, at han har samlet paa disse sine første visitatsreiser. Da han er nybegynder i botaniken, er en stor del af planterne i Hb. G ei tilstrækkelig bestemte.*)

Visitatsreisen til Nordland og Finmarken 1759.

Ofoten:**)

Fl. 115: *Ulva latissima — Habitat in mari præsertim norlandico, copiose e. g. ad* Ofoten, *ubi a.* 1759 *eandem recentem vidi, tantæ quidem magnitudinis, ut quarta pars, quam servo, sit cubitum longa, nec non trientem cubiti et supra lata.* Smlgn. et eksemplar i graat papir med vedlagt navneseddel: „*Ulva latissima Norv. in* Ofoten *Norlandiæ* Søll." Ekspl. skal ifølge Foslie (l. c. 114–115) være saadanne fragmenter af *Laminaria saccharina* (L.) Lamour, der opkastede paa stranden antager en grønagtig farve.

Maasøen:

Fl. 3: *Draba incana — Vidi eam a.* 1759 *in* Maasøen***) *Vest-finmarchiæ fere ad ædes Pastoris et in multis locis Norlandiæ.*

Fl. 106: *Dryas octopetala — In locis depressis et mari vicinis Finmarchiæ, e. g. in* Maasøen *et* Haabseidet, *ubi a.* 1759 *initio mensis Julii a me lecta est florens.*

---

*) Se forresten Gunn. biogr. (forr. aarsskr. p. 13).

**) Her var Gunnerus 28. mai.

***) Her var Gunnerus 7. juli.

Fl. 117: *Cucubalus acaulis — Habitat, ut alpes taceam, in* Maasøen *alibique in Finmarchia, ubi a.* 1759 *initio mensis Julii florens a me lectus est.*

Fl. 154: *Primula integrifolia — Habitat in Finmarchia ad* Hasvig, *et in* Maasøen, *in quibus locis a.* 1759 *mense Junio florens a me lecta est.* Eksemplaret skal efter Blytts randbemerkninger i *Fl. Norv.* (paa Kristiania universitetsbibl.) være en form af *P. norvegica* Retz. med smalere blade og lidt større kroner end *P. scotica* Hook. Se forøvrigt om dette eksemplar pag. 26—27 i forr. aarsskr. samt under Gunnerus' brevveksling i tillæg II.)

Haabseidet (cfr. under „Maasøen" Fl. 106):

Fl. 51: *Potentilla verna — Anno* 1759 *eam etiam in* Haabseidet *Østfinmarchiæ vidi* (Hb. 51 = *P. maculata* Pourr.)

Fl. 315: *Veratrum album — Habitat passim et quidem copiose in Finmarchia, e. g. in* Kjelvig, *Porsangria et* Haabseidet, *ubi idem legi a.* 1759, *circa finem mensis Junii floribus nondum perfecte explicatis.*

Fl. 110: *Salix reticulata — Habitat, ut alpes taceam, in* Haabs-Eidet *Finmarchiæ, ubi a.* 1759 *initio mensis Julii ramulus cum julo a me lectus est.*

Varanger:

Fl. 512· *Potentilla nivea — Habitat in Finmarchia rarius, e. g. in Varangria Østfinmarchiæ, ubi a.* 1759 *eandem legi.*

Vardø:

Fl. 9: *Polygonum viviparum — Anno* 1759 *illud etiam in* Vardø *Østfinmarchiæ vidi.*

Flagstad i Nordland (Lofoten).

Fl. 21: *Bunias Cakile — Ego eam legi a.* 1759 *in littore Flagstadiensi in Norlandia.*

Paa denne tur er rimeligvis de eksemplarer fra Nordland og Finmarken fundne, der er fastklæbede i den tykke foliant: *Gunnerus' herbarium G:*

Saaledes paa side 72—73: *Ulva latissima:* „$^1/_4$ Deel af et Solblad — Ofoten" = *Laminaria saccharina* (L.) Lamour. (Cfr. ovenfor under „Ofoten.")

Side 69: „Heste-Tarre — Ofoten — *Fucus saccharinus.*“ (Cfr. Fl. 312: *Fucus bifurcatus. Icon in act. Nidros. IV. dabitur. Ofotiensibus in Norlandia* Heste-Tarre. *Habitat in sinu maris* Ofoten *alluentis et alibi: Fuco saccharino rarior, nec cum hoc, sæpe laciniato confundendus.* Hb. 312 tilhører ifølge Foslie *Laminaria digitata* (L.) Edm.)

Fucus saccharinus benævnes i *Fl. N.* n. 116: Søllblad, Butarre, Blad-Tarre, og er ifølge Foslie l. c. 114 = *Laminaria saccharina* (L.) Lamour. Det her fastklæbede ekspl. tllhører dog ifølge Foslie *Laminaria digitata* (L.) Edm.

Side 75: „Spidsen af et Bue-Tarreblad —“

Fucus — Inter Linnæanos non invenio, ulteriori examine dignum = Alaria sp. (ifølge Foslie).

Side 76—77: „Et Stykke af den nederste Deel af et Bue-Tarre-Blad — Ofoten“ = *Alaria sp.* (ifølge Foslie).*)

Side 79: „Disse er fundne paa Sand.“

„*An Carduus sylv. 1 mus Dodon.* p. 739 n. 1“ = *Serratula arvensis* L. (Rodblade af et ungt ekspl.)

„*Chærophyllum sylvaticum:* Hundesløg ell. Hundeslek“ (unge rodblade).

„Røllik — *Millef.*“ = *Achillea Millefolium* L.

„Kjærring Skrub, Hønse-Bær, Svine Skrubber.“ Eksemplar er ei vedføiet. Cfr. Fl. n. 300 som navne paa *Cornus suecica* L.

„*Vaccinium vitis idæa* — Tytte-Bær.“

Side 79: „Disse er fundne paa Brokløs i Tromsøe Sogn:“ (skrevet nedentil).

„*Millefolium* Røllik.“

„*Rhinanthus Crista Galli*“ (2 eksplr. = *R. minor.* Ehrh.)

„*Galeopsis Tetrahit.*“

„*Poa*“ = *Poa flexuosa* Wahlenb.

Side 68. (Nederst staar: Brokløs):

„*Rhinanthus*“ (= *R. minor.* Ehrh.)

„*Thlaspi bursa pastoris.*“

*) I dette herb. findes desuden p. 271 alger tilhørende *Rhodymenia palmata* (L.) Grev.

„*Poa.*“

„*Bistorta Polygonum viviparum.*“

„*Polygonum aviculare.*“

„*Galeopsis Tetrahit.*“

Side 81: Oventil er skrevet: Revlinger, Kraagebær, Skrekling. Derunder er fastklæbet et eksemplar af *Empetrum nigrum* L., ved hvilket er skrevet: „Alten,“ cfr. Fl. 12: *Vidi et in* Alten *Vestfinmarchiæ.* Desuden er skrevet og senere overstrøget: „*Osmunda Struthiopteris.*“ „Tyttebær, Alten.“ Eksemplaret mangler.

„*Primula certe, at mihi numquam antea visa, an integrifolia* Linn. *Sp. pl.*“ Eksemplaret er senere udklippet, cfr. Fl. 154 (anført ovenfor pag. 2 under „Maasøen.“)

Side 82: Paa Maasøe fundne alle disse:

„*Equisetum.*“
„4 Blade“ = *Viola biflora* L.
„5 Blade“ = „*Cucubalus acaulis.*“
„4 Blade“ = „*Draba incana*“ L.
„8 Blade“ = „*Dryas*“ *octopetala* L. (3 eksplr.)
Achillea Millefolium L. (uden navn).
„Kierring rok.“
„*Salix reticulata*“ (3 eksplr)
„*Thalictrum alpinum.*“
„4 Blade“ „*Viola alpina*“ = *V. biflora* L.
„5 Blade“ = *Viola palustris* L.

Side 84: Alle disse paa Maasøen:

„*Linagrostis,*“ 3 eksplr. = *Eriophorum capitatum* Wahlenb.
Polygonum viviparum L.
„*Epilobium*“ (lidet og ufuldst. eksplr.)
„*Bistorta*“ (*Polygonum viviparum* L.)
„*Draba*“ (3 eksplr.) = *D. hirtæ* L. *forma.*
„*Epilobium.*“
„*Salix betulæ nanæ folio*“ = *Salix herbacea* L.
„*Vaccinium myrtillus.*“
„*Cucuballus acaulis.*“

Side 86: I Siaavigen p. Maasøen:

„*Lychnis dioica*“ „har 5 blade.“
„*Trollius europæus*“ (2 eksplr.)
„*Salix*“ (Hanrakle).

Side 104: „Mester urt.“ „Buxnæs.“

„*Imperatoria Hortensis planta*“ (senere tilskrevet) = *I. Ostruthium* L.

Side 109: *Comarum palustre.*

„*Epilobium*“ = *E. palustre* L.

„*Galeopsis*“ = *G. Tetrahit* L. „Buxnæs.“

Side 111: „Faaet paa Flagstad af Haven“: „*Solidago canadensis*“ (skrevet med en senere haand). *Ita conjectando quærit D.* Oeder, *sed plantata in horto meo Bergensi sese prodidit esse speciem campanulæ.*

Side 112: Flagstad: „*Cakile,*“ „Denne i fjæren.“ „Ager Kaalen“ „Enevold,“ „*Solidago Virgaurea* paa Engen.“

Side 167: Hassel: *Polypodium Filix femina* L.

Visitatsreisen i (Finmarken og) Nordland 1762:

Phleum alpinum (Fl. 150: *Habitat in* Tromsøen, *ubi a.* 1762 *a me lectum*).

Saxifraga bulbifera (Fl. 1006: *Habitat in* Tromsøen, *a.* 1762 *a me lecta.* Hb. 1006 = *S. cernua* L.)

Saxifraga Cotyledon (Fl. 13: *A.* 1762 d. 10. Aug. *varietatem* B (ɔ: *Cotyledon minor foliis subrotundis serratis* Bauh. *pin.* 285) *copiose legi in* Sandvigen *Gilleskaaliæ Norlandiæ in via montosa, quæ ad ædes naucleri Sandvigensis ducit).*

Polypodium Lonchitis (Fl. 49: *Habitat hæc rarior polypodii species in* Ranen *Norlandiæ, ubi a.* 1762, *haud procul a via, quæ ad* Vefsen *ducit, duobus locis a me observata).*

Stachys sylvatica (Fl. 70: *Quum a.* 1762 *in Norlandia et Numedalia essem, boves hanc plantam devorare vidi).*

Aster Tripolium (Fl. 92: *Habitat in Ørelandia ad littus maris, ubi mense* Aug. 1762, *quum ibidem præsens eram, lectus).*

Saxifraga Hirculus (Fl. 335: *Habitat in muscosis humidis rarissime e. g. in Varangria* Østfinm. *a.* 1762 *lecta.* Hb. 335 = *S. aizoides* L.) Kan ei være funden af Gunnerus selv, men er vistnok indsendt til ham, maaske af Weldingh, se Hb. l. c. anført blandt planter fra Weldingh i afsnit D.

Visitatsreise 1765. — Kopibog nr. 4 p. 620.

d. 18 Februar 1760 blev skrevet og afsendt Visitatsbrev til Nordlandene og Finmarken tilligemed en Visit- og Rejse-Route længst nordefter til Vardø,
dito. blev skrevet alle Fogder til i Henseende til Skydsen foruden Vesteraalens Foged, som først paa Sør-Rejsen faar dermed at bestille, og fik enhver af Fogderne Extract af Rejse-Routen, saavidt deres District angik.

„Da jeg, om Gud vil, har foresat mig denne Sommer at visitere i Nordland og Finmarken, saa maae jeg herved tilstille Der. Velærværdigheder denne Fortegnelse over min Rejse, som uopholdelig maae fra Præst til Præst fremsendes nordefter enten med Klockeren eller Medhielper, som samme uvægerlig frembringer. Denne Fortegnelse forsyner enhver Præst med en nye Couvert og addresserer til sin nærmeste Naboe-Præst, som boer i Vejen nord efter, og enhver Præst tegner paa Fortegnelsen, hvad tid den til ham er ankommen, og naar den igien er afsendt. Enhver Provst tager Copie af Fortegnelsen, saavidt hans Provstie vedkommer, og med mueligste Hast tilstilles den de Præster i Provstiet, som boer af Vejen, men denne min Fortegnelse gaaer uden Ophold lige frem nord efter, saa at jeg kand finde den hos den sidste, paategnet af enhver. Endskjønt jeg har tilskrevet Fogderne om Skydsfær, saa maae jeg dog for des mere Visheds Skyld lade følge en Rejse Route til Deres Velærværdigheder for at udbede mig, at de vilde behage at bære Omsorg for, at der ved min Ankomst til hvert Skifte forefindes 20 ædruelige Mænd og en Styrmand, samt en bie baad med 3 Mænd, og at jeg ei opholdes paa min Rejse under vedkommendes Ansvar. Jeg formoder og, at enhver af de velærværdige Præsteskaber foranstalter, at almuen af annexkirken indfinder sig paa berømmede tid udi Hoved-Kirke, og paa Steder, hvor Finner forefindes, dennem med deres Missionariis tilsiges at møde, ligesom jeg og haaber at faa tilstrækkelig og fornøjelig Efterretning om de ting, som hører til Guds Ære og Menighedernes beste." —

Kopibog nr. 4 p. 499.

1766, 28 April til Provsterne H. Frugaard*) og Thom. Edward Sylow.*)

Da jeg i betragtning af den vidløftige Reises besværligheder og Tidens Korthed maa forestille mig, at det hartad vil blive umueligt, at jeg efter mit circulaire under 18 febr. h. a. kand komme til at visitere i Østfinmarken, saa jeg paatvivler at kunne komme længere end i det høieste til Alten, saa skeer dette for betimelig at lade Der. Velærværh. saadant mit Forfald vide med tjenstlig begiering, at deres egne og Herredsbrødrenes skriftlige Troskabs Eed til vor nu allernaadigst regierende Monark, skreven paa et helt Ark in folio, saa snart mueligt var, maatte blive mig tilsendt, da det saaledes for det øvrige dermed kand beroe.

Kopibog nr. 4 pag. 502.

1766, 15 Maji til Stiftamtmand Rantzow.**)

Da jeg, om Gud vil, den 23 hujus agter at tiltræde min Visit Rejse til Nord-

*) Se om: Frugaard (provst den tid i Vestfinmarken) og om Sylow (provst i Østfinmarken) i tillæg II.
**) Se om denne (under „Rønningen") i A.

landene, saa skeer herved tjenstlig Anmodning, at Deres Højærværh. vil have den Godhed at tillægge Strindens Lensmand Jørgen Jacobsen Ordre straks at tilsige mig behørig Skyds til Stadsbøygden, neml. 20 ædruelige og skikkelige Mænd til en stor baad og desforuden 3 med en biebaad, og at hele Skydsen præcise klokk. 2 om morgen bemelte 23 hujus maae indfinde sig hos min baad, liggende ved byebroen. —

1766, 22 Maji — Til Stifts Provst Jacob Thode.*)

Da jeg, om Gud vil, imorgen agter at tiltræde min foresatte Reise til Nordland og Finmarhen, for der at visitere i denne Sommer, saa constitueres Der. Velærv. herved paa mine Vegne i min Fraværelse at besørge de Embeds Forretninger, som ingen Opsættelse kunde lide, og ei til min Tilbagekomst beroe.

Kopibog nr. 4 p. 118.

Til det Højkongelige Danske Cancellie

d. 31. Maii 1766 angaaende Visitatz Rejsen i Nordland.

Ifølge min underdanigste Indberetning til hans Majestæts Cancellie af 12. April sidstleden har jeg ei efterladet at antræde min Nordlandske Visitatz-Rejse, men forgieves; thi den 23de hujus har jeg den gandske dag tumlet om paa Søen og det ei uden merkelig Livsfare, uden at kunne naae Rødberget, som det første Skifte, og var derfor nødt, da al Lavering formedelst en himmelflyvende Storm imod os var umuelig, at vende tilbage, saa som ingen Havn undervejs blev holdt for sicker at løbe ind i. Siden den tid har der været bestandig og sterk Modvind, saa at alt Haab er forbi at kunne naae nogen af mine Visit.terminer, hvoraf den første var berammet den 25de hujus paa Ørlandet. Skulde derfor mln Reise gaae for sig, saa maatte jeg have ladet gaa et nyt Circulaire ud, og antræde Rejsen en 4 til 5 Uger her i fra. Men saa sent ud paa Sommeren gaaer det umueligt an at antræde en saa vidløftig Reise, som efter hb. Biskop Krogs Udregning udgjør 400 danske Mile, naar man regner frem og tilbage, ind og ud alle Fjorde; thi Visitatzen maatte udstreckes langt ud paa Vinteren, om den saa silde skulde begyndes, og mand maatte slet ei tænke paa at komme tilbage førend næste Sommer, saasom tilbage-Rejsen om Vinteren er aldeles umuelig, og Hb. Biskop Krog ogsaa derfor engang har maattet overvintre i Nordlandene. Hertil kommer den store Elendighed, der nu er her i Landet, formedelst Mangel paa Fødevarer, som vilde giøre den udsultede Almue det umueligt at skydse og endnu umueligere at oppebie min Ankomst til enhver Termin, naar Vind og Vejr ej tillod at komme præcise; om hvilken Sag og saa Velærdige Hb. General Krigs Comiss. Hagerup ved sin Nærværelse her i Trondhjem som og nærmeste Foged Ruberg i Skrivelse af 11te hujus har giort Erindring. Jeg nødes derfor endskjønt ugierne at iade den Tanke fare i dette Aar at visitere i Nordlandene og haaber, at Der. Excell. naadigst indseer Sagens Ugiørlighed. Dette har jeg holt for min underdanigste Skyldighed at underrette Der. Exc. og er etc.

*) Om denne se tillæg II.

Visitats i Nordland og Finmarken 1767.

Kopibog nr. 4 p. 131 — d. 28. Mart. 1767.

Til Det Høj Kongel. Danske Cancellie.

— — — — — — — — — — — — — — — — Jeg har herved den Ære allerunderdanigst at indberette, at jeg, om Gud vil, i denne Sommer har foresat mig at visitere i Nordlandene og Finmarken og agter den tilstundende 4. Maji at antræde Rejsen, som jeg haaber med Guds Hjelp at skulle blive lykkeligere end forrige Sommer, og skal jeg af den Aarsag constituere Hb. Stiftspr. Thode til at besørge mit Embede i min Fraværelse, hvad de Sager angaaer, som ei til min Hjemkomst kan opsettes.

Kopibog nr. 4 p. 133 — d. 17. Octbr. 1767.

Til Thott Beretn. om Visitatzen.

— —

Jeg har og herved underdanigst at indberette min Hjemkomst fra den lange og besværlige Visitatz-Rejse udi Nordland og Finmarken, som skeede den 11. hujus og hvorom jeg med næste Post skal nedsende min underdanige udførlige Beretning til det H. Missions Collegium.

Kopibog nr. 4 p. 509.

26 Mart. Circulair til Provsterne angaaende Visitatzen 1767.

Højærværdige, velærværdige, høj- og vellærde

Højstærede kiære Brødre!

Da jeg, om Gud vil, har foresat mig i denne Sommer at visitere i Nordland og Finmarken, saasom saadan Rejse ei forrige Aar vilde lykkes, saa maae jeg herved tilsende Deres Velærværdigheder denne Fortegnelse over min Rejse, som uopholdelig maa fra Præst til Præst fortsendes nordefter, enten med Klockerne eller Medhielperne, som samme uvægerlig frembringe. Denne Fortegnelse tilligemed hosfølgende Breve til Fogderne, vilde enhver Præst behage at forsyne [med] en ny Couvert og adressere til sin nærmeste Naboe-Præst, som boer i Vejen nordefter, og enhver Præst vilde tillige tegne paa Fortegnelsen, hvad Tiid den til ham er ankommen, og naar den igien er afsendt, ligesom ogsaa den Præst, der boer nærmest de Fogder, til hvilke eet af disse hosfølgende Breve henhøre, vilde ufortøvet befordre det til vedkommende.

Enhver Provst behage at tage Copie af Fortegnelsen, saavidt hans Provstie vedkommer, og med mueligste Hast tilstille den de Præster i Provstiet, som boe af Vejen; men denne min Fortegnelse gaaer uden Ophold ligefrem nordefter, saa at jeg kan finde den hos den sidste paategnet af enhver. Endskjønt jeg hermed tilskriver Fogderne om behørig Skydsfær, saa maae jeg dog for desmere Visheds Skyld lade følge en Rejse-Route til Deres Velærværdigheder for at udbede mig, at de vilde behage at bære Omsorg for, at der ved min Ankomst til hvert Skifte forefindes 20 ædruelige Mænd med en Styrmand, samt en bibaad med 3 mand, og at jeg ei opholdes paa min Rejse undtagen vedkommendes Ansvar. Jeg formoder og, at enhver af det velærværdige Præsteskab foranstalter, at Almuen af Annex Kirkene indfinder sig paa bemelte Tiid udi Hoved-Kirke, og paa Steder, hvor Finner findes, dennem med deres Missionariis tilsiges at møde, ligesom jeg og haaber at faae tilstrækkelig og fornøjelig Efterretning om de Ting, som hører til Guds Ære og Meenighedernes beste.

Fortegnelse paa de Visitationer, som af mig i denne Sommer skal holdes i Nordlad og Finmarken.

d. 10. Maji: Visitats i Nærøe Kirke.	d. 17. Juni i Skiervøens Kirke.
d. 15. — (Bededag) i Alstahoug Kirke.	d. 21. — i Altens —
d. 20. Maji Vis. i Rødøens Kirke.	d. 23. — i Hammerfests —
d. 24. — — i Gilleskaals —	d. 26. — i Maasøens —
d. 26. — — i Schierstads —	d. 28. — i Kjelvigs —
d. 28. — — i Bodøens —	d. 2. Juli i Kjøllefjords —
d. 5. Juni — i Hammerøens Kirke.	d. 5. — i Tana Capel.
d. 7. Juni — i Løddingens —	d. 9. — i Vadsøe Kirke.
d. 14. — — i Tromsøens —	d. 12. — i Vardøe —

Jeg er med megen Consideration Deres
Velærværdigheders tjenestberedvilligste Tjener

J. E. Gunnerus.

Reise og Visitatz Route igiennem Nordland og Finmarken 1767.

Maji d. 4. Mandag fra Trondhiem til Stadsbøigden 2 Mile.

Maji d. 5. Tirsdag fra Stadsbøigden til Ørlandet $2^1/_2$ Mil.

Maji d. 6. Onsdag fra Ørlandet til Valdersund 2 Mile

Maji d. 7. Torsdag fra Valdersund til Stoksund 2 Mile.

Maji d. 7. Torsdag fra Stoksund til Bokkelsund 2 Mile.

Maji d. 8. Fredag fra Bokkelsund til Halmøe 4 Mile.

Maji d. 9. Løverdag fra Halmøe til Nærøe 3 Mile.

Maji d. 10. Søndag Visitatz i Nærøe Kirke.

Maji d. *11. Mandag**) fra Nærøe til Fieldvig 3 Mile.

Maji d. 12. Tirsdag fra Fieldvig til Rosvig 2 Mile.

Maji d. 13. Onsdag fra Rosvig til Brønøen 2 Mile.

Maji d. 14. Torsdag fra Brønøen til Alstahoug 2 Mile. Her kan Skifte ske i Havn, et borgerleje 2 Mile fra Brønøen, 2 fra Alstahoug.

Maji d. 15. Fredag (Bededag) Visitatz i Alstahoug.

Maji d. 16. Løverdag fra Alstahoug til Dønnæs 3 Mile.

Maji d. *17. Søndag:* Hvile.

Maji d. 18. Mandag fra Dønnæs til Kværøen 2 Mile.

Maji d. *19. Tirsdag* fra Kværøen til Rødøen 2 Mile.

Maji d. *20. Onsdag* Visitatz i Rødøens Kirke.

Maji d. 21. Torsdag fra Rødøen til Gaasvær $2^1/_2$ Mil.

Maji d. 22. Fredag fra Gaasvær til Gillesgaard $2^1/_2$ Mil.

Maji d. 23. Løverdag: Hvile.

Maji d. *24. Søndag*: Visitatz.

Maji d. 25. Mandag fra Gillesgaard til Skierstad 4 Mile.

Maji d. *26. Tirsdag:* Visitatz.

Maji d. *27. Onsdag* fra Skierstad til Bodøe $2^1/_2$ Mile.

Maji d. 28. Torsdag (Christi Himmelfartsdag) Visitatz i Bodøe Kirke.

Maji d. 29. Fredag fra Bodøe til Kierlingøe 2 Mile.

Maji d. 30. Løverdag fra Kierlingøe til Rørstad $1^1/_2$ Mil.

Maji d. *31. Søndag*: Visitatz.

Juni d. 1. Mandag fra Rørstad til Helnæs 2 Mile.

*) De dage, hvorpaa Gunnerus har botaniseret, er her trykte med *kursiv*.

Juni d. 2. Tirsdag fra Helnæs til Laskestad 3 Mile, her bør paa Nord-Rejse visiteres.

Juni d. 3. Onsdag: Hvile.

Juni d. *4. Torsdag* fra Laskestad til Hammerøen 3 Mile. Fra Laskestad plejer mand at fare indenfor igiennem Næsstrømmen $2^1/_2$ Mil, da mand er (!) et lidet Eide at gaa eller ride over til Hammerøens Præstegaard.

Juni d. 5. Fredag: Visitatz.

Juni d. 6. Løverdag fra Hammerøen til Løddingen 3 Mile.

Juni d. *7. Søndag* (1. Pintsedag): Visitatz.

Juni d. *8. Mandag* (2. Pintsedag): Hvile.

Juni d. *9. Tirsdag* (3. Pintsedag) fra Løddingen til Evenæs 3 Mile (Ofotens Præstegaard, hvor der paa Nord-Reisen bør visiteres).

Juni d. 10. Onsdag fra Evenæs til Ibestad $2^1/_2$ Mil, som bør og paa Nord-Reisen visiteres.

Juni d. 11. Torsdag fra Ibestad til Dyrøen 2 Mile.

Juni d. 12. Fredag fra Dyrøen til Lenvigen 4 Mile, der bør og paa Nord-Reisen visiteres.

Juni d. *13. Løverdag* fra Lenvigen til Tromsøe 3 Mile.

Juni d. *14. Søndag:* Visitatz.

Juni d. 15. Mandag fra Tromsøe til Carlsøe $3^1/_2$ Mil, som bør og paa Nord-Rejsen visiteres.

Juni d. *16. Tirsdag* fra Carlsøe til Skiervøe $3^1/_2$ Mil.

Juni d. *17. Onsdag:**) Visitatz.

Juni d. 18. Torsdag fra Skiervøe til Loppen 2 Mile — her ligeledes for at Sør-Reisen des hurtigere kan gaa for sig, saa at der først i Vesteraalen og Lofoten begyndes at visiteres.

Juni d. 19. Fredag } fra Loppen til
Juni d. *20. Løverdag* } Alten 5 Mile.

---

*) Planter tagne i Loppen 17. juni, hvor G. ei havde berammet visitats paa grund af provst Bangs fraflyttelse til Alten, men Gunnerus traf ham i Loppen før tiltrædelsen.

Juni d. 21. Søndag: Visitatz.

Juni d. *22. Mandag* fra Alten til Hammerfest 5 Mile.

Juni d. 23. Tirsdag: Visitatz.

Jnni d. 24. Onsdag } fra Hammerf. til
Juni d. 25. Torsdag } Maasøe $4^1/_2$ M.

Juni d. 26. Fredag: Visitatz.

Juni d. *27. Løverdag* fra Maasøe til Kielvig $2^1/_2$ Mil.

Juni d. 28. Søndag: Visitatz.

Juni d. 29. Mandag } fra Kielvig til
Juni d. *30. Tirsd.**) } Kiøllefj. 5 Mile.

Juli d. 1. Onsdag: Hvile.

Juli d. 2. Torsdag (Mariæ Besøgelsesdag): Visitatz.

Juli d. 3. Fredag fra Kiøllefjord til Hovs-Eidet**) 3 Mile.

Juli d. 4. Løverdag fra Hovs-Eidet til Guldholmen $3^1/_2$ Mil.

Juli d. 5. Søndag: Visitatz i Tana Capell.

Juli d. 6. Mandag } fra Guldholmen
Juli d. 7. Tirsdag } til Næssebye 4 M.

Juli d. 8. Onsdag fra Næssebye til Vadsøe 4 Mile.

Juli d. 9. Torsdag: Visitatz.

Juli d. 10. Fredag } fra Vadsøe til
Juli d. 11. Lørdag } Vardøe 5 Mile.

Juli d. 12. Søndag: Visitatz.

Juli d. 13. Mandag fra Vardøe.

Kopibog nr. 4 p. 510.

Copie af Brevene til Fogderne desangaaende, hos hvert af hvilke fulgte Rejse-Route.

Da jeg, om Gud vil, har foresat mig i Sommer at rejse til Nordland og Finmarken og til samme Rejses Fortsættelse behøver Skydsfær, saa vilde højstærede Hb. Foged behage at foranstalte, at 20 dygtige og ædruelige Mænd med en Høvesmand for min Baad, der forstaar sig godt paa Veir og Vind, Sejl og Ror, samt en følge-baad med 3 mand, paa ethvert Skifte maa være tilstede (see ovenstaaende Route), paa det ingen Ophold maae ske udi min Rejse. Men om det vel er Hb. Fogden bekient, de mange Vanskeligheder Søe-Reiser er underkastede, saa tvivler jeg og ei paa, at de gjør saadan Anstalt, at jeg, om Vejret skulde bringe mig før frem, end determineret er, eller og opholde mig længere, dog strax bekommer behørig Befordring. Jeg er etc.

---

*) Paa arket: 31. juni.(!)

**) = Hopseidet.

p. 511. d. 24. April til Præsterne paa Stadsbøigden, Ørlandet, Biørnøer og Aafiorden om Visitatzen.

Kopibog nr. 4 p. 511.

d. 29. Juni 1767 til H. Pr. Sylow angaaende Visitatz etc.

Deels Vejret, deels Kræfterne og Aarets Tiid har hindret mig at komme længere end her til Kielvig, hvor gierne jeg end havde ønsket mig den Fornøjelse at tale med Deres Velærværdighed, som nu faaer beroe, til De kommer til Trondhjem, hvilket jeg haaber, skeer saa snart mueligt være kan, for at tiltræde Deres nye Kald, ifølge Deres herhos følgende Kongelige Allernaadigste Kaldsbrev, som min Amanuensis har besørget indløst. Deres Velærværdighedes 3die Skrivelse af 12. Febr. h. a. med Posten har jeg undervejes rigtig bekommet og tacker Jeg for Deres derudi givne gode Efterretninger. Hvad ellers Meenighedernes og Kirkens Tilstand angaar, da haaber jeg derom ved Deres Nærværelse i T.hjem at faa nøjere Underretning.

Kopibog nr. 4 p. 511.

d. 29. Juni til H. Weldingh.*)

Deels formedelst Vejret, deels og formedelst Kræfterne og Aarets Tiid har jeg ei kundet fortsætte min Rejse længere end her til Kielvig, i hvor stor Lyst jeg end havde til at tale med Der. Velærvh. Da nu Hr. Provsten Sylow er allernaadigst kaldet til Snaasen, saa gratulerer jeg dem forud til Sognepræst til Vadsøe og Provst i Provstiet, indtil der kunde blive Lejlighed for Dem til at komme længere sørefter, hvorom jeg da ved min Hiemkomst faaer nærmere Deres tanker at vide, og skal jeg, saa snart jeg (faaer) Efterretning om Deres Kaldsbrev, som jeg haaber De faaer ved Skibene fra Kjøbenhavn, saasom det jo til mig er bleven opsendt, tilstille Der. Velærv. min Collatz og Constitution i Provstiet. Deres seneste Skrivelse af 20. Jan. h. a. med Posten har jeg undervejs tilligemed deres derhos følgende Journal og Mandtal fra sidste Juni 1765 til 1ste Juli 1766 rigtig bekommet. Aarsagen til Pr. Sylows Klage er mig allerede bekient og skal ei gravere Der. Velærvh.

*) Se tillæg II.

p. 511 d. 28. Juni Circul. angaaende Retour-Visitatzen.

Velærværdige, Høj- og Vellærde, Høistærede kiære Brødre!

Herved har jeg ei vildet undlade at tilstille Deres Velærværdigheder denne Fortegnelse over min tilbage-Rejse igiennem Finmarken og Nordlandene, med Anmodning om, at enhver Præst vilde behage samme under nye Couvert til sin Naboe-Præst, som bor i Vejen sørefter med Klocker, Medhjelpere og Skolemestere, saa den uvægerlig og uden Ophold Nat og Dag frembringes paa det enhver om min Ankomst kan blive underrettet. Enhver Provst vilde behage at tage Copie af Fortegnelsen, saa vidt hans Provstie vedkommer, og med mueligste Hast tilstille de Præster i Provstiet, som boer af Vejen, men denne min Fortegnelse gaar uden Ophold ligefrem sørefter, saa at jeg kand finde den tilsidst paa Stadsbøigden, af enhver paategnet, naar den er ankommet og igien afsendt. Og da Tiiden ikke tillader mig paa min Rejse at tilskrive Fogderne, saa vil jeg herved ligeledes udbede mig, at enhver Præst i sit Præstegield vilde være saa god at lade tilsige behørig Skyds, nemlig 20 ædruelige Mænd med en dygtig Styrmand, samt en Bibaad med 3 Mænd, paa ethvert Sted ved min Ankomst at være tilstede. Men som de Vanskeligheder, som ved Søe-Rejser falde, ere Der. Velærvhr. bekiente, saa tvivler jeg ei paa, at enhver giør saadan Anstalt, at jeg, om Vejret skulde bringe mig før frem, end determineret er, eller opholde mig længer, dog strax bekommer fornøden befordring, at jeg paa min Rejse ei skulde opholdes.

Jeg lader derfor til den Ende her indesluttet følge Gjenpart af min Visit- og Rejse-Route. Jeg formoder og, at enhver af det velærværdige Præsteskab foranstalter, at Almuen af Annex-Kirkene indfinder sig paa bemeldte Tiid, udi Hovedkirkene, og findes Finner, dennem med deres Missionariis tilsiges at møde, ligesom jeg og haaber at faae fuldkommen og fornøjelig Efterretning om de Ting, som hører til Guds Ære og Meenighedernes beste.

(Retourvisitats 1767).

Visit- og Rejse-Route igiennem Finmarken og Nordlandene til Trondhiem.

Juli 1. fra Kielvig til Maasøe $4^1/_2$ Mil.

Juli *2.* Hvile.*)

Juli *3.***) og 4. fra Maasøe til Hammerfest $4^1/_2$ Mil.

Juli *5.* og *6.* Hvile.

Juli 7. og *8.****) fra Hammerfest til Hasvig.

Juli *9.* Hvile.

Juli *10.* fra Hasvig til Loppen 2 Mile.

Juli 11. fra Loppen til Skiervøe 2 Mile.

Juli 12. Hvile.

Juli *13.* fra Skiervøe til Moursund 1 Mil.

Juli 14. og 15. fra Moursund til Lyngen 3 Mile (ellers sædv. fra Skiervøe til Carlsø $3^1/_2$ Mil).

Juli *16.*****) Visitatz.

Juli *17.* og 18. fra Lyngen til Carlsøe 4 Mile.

Juli *19.* Visit.*****)

Juli *20.* og *21.* fra Carlsøe til Tromsøe 4 Mile.

Juli *22.* Visitatz.

Juli 23. Hvile.

Juli *24.* fra Tromsøe til Lenvigen 2 Mile.

Juli *25.* fra Lenvigen til Tranøen 3 Mile.

Juli *26.* Visit.

Juli 27. fra Tranøe til Kas(t)næs 1 Mil (ellers lige til Sand 2 Mile).

Juli 28. fra Kas(t)næs til Sand.

Juli 29. Hvile.

Juli 30. Visitatz og Kirke-Vielse, da Torskens og Mæfjords******) Meenigheder tillige møde.

Juli 31. fra Sand til Tronæs 1 Mil.

August 1. Hvile.

August 2. Visit.

August 3. fra Tronæs til Quæfjord. 1 Miil til Lands.

August 4. Visit.

August 5. fra Quæfjord til Dverberg 2 Mile.

August 6. Visit., hvor Andenæs Meenighed møder.

---

*) Planter fra Hammerfest.

**) Planter fra Havøsund.

***) Planter fra Loppen.

****) NB. Planter samledes 16. i Lyngen, i hvis kapel G. visiterede den dag, eftersom det aldrig før var bleven besøgt af nogen biskop.

*****) Planter samlede i Finkrogen ved Tromsø.

******) = Medfjord.

August 7. og 8. fra Dverberg til Hassel 5 Mile.
August 9. Visit., da Øxnæs og Bøe Meenighed møder
August 10. Hvile
August 11. fra Hassel til Sundklak $2^1/_2$ Mil.
August 12. fra Sundklak til Buxnæs $2^1/_2$ Mil.
August 13. Visit., da Borge Meenighed møder.
August 14. fra Buxnæs til Flagstad 2 Mile.
August 15. Visit.
August *16.* fra Flagstad*) til Buxnæs 2 Mile.
August 17. Hvile.
August 18. og 19. fra Buxnæs til Vaagen 4 Mile.
August 20. Visit.
August 21. og 22. fra Vaagen over Brettesnæs til Laskestad 4 Mile.
August 23. Visit.
August 24. Hvile.
August 25. og 26. fra Laskestad over Hellenæs til Kiærlingøen $4^1/_2$ Mil.
August 27. og 28. fra Kiærlingøen til Gillesgaal 4 Mile.
August 29. og 30. Hvile.
August 31. fra Gillesgaal til Gaasvær 2 Mile.
September 1. fra Gaasvær til Rødøen 2 Mile.
September 2. fra Rødøen til Quærøen 2 Mile.
September 3. og 4. fra Quærøen til Næsne 3 Mile.
September 5. Hvile.
September 6. Visit. og Kirke-Vielse.
September 7. fra Næsne til Hemnæs $2^1/_2$ Mil.
September 8. Visit.
September 9. og 10. fra Hemnæs til Dolstad 3 Mile.
September 11. Visit.
September 12. fra Dolstad til Tiøtøe 2 Mile.
September 13. Hvile.
September 14. fra Tiøtøe til Havne**) 2 Mile.
September 15. fra Havne til Brønøen 2 Mile.
September 16. Visit. og Ordination.
September 17. og 18. fra Brønøen til Fieldvig 4 Mile.
September 19. fra Fieldvig til Nærøen 3 Mile.
September 20. Visit.

*) Fra Flakstad planter uden tidsangivelse. Gunnerus visiterede her 16. aug.
**) Havnøe.

September 21. Hvile.

September 22. fra Nærøen til Fosnæs 2 Mile.

September 23. Visit.

September 24. og 25. fra Fosnæs til Overhalden 4 Mile.

September 26. Hvile.

September 27. Visit.

September 28. fra Overhalden til Fosnæs 4 Mile.

September 29. Hvile.

September 30. fra Fosnæs til Halmøe 2 Mile.

Oktober 1. fra Halmøe til Opbaasen (?) $1^1/_2$ Mil.

Oktober 2. og 3. fra Opbaasen til Roan 4 Mile.

Oktober 4. Visit.

Oktober 5. og 6. fra Roan til Aafjorden 3 Mile.

Oktober 7. Visit.

Oktober 8. og 9. fra Aafjorden til Ørlandet 4 Mile.

Oktober 10. fra Ørlandet til Stadsbøigden $2^1/_2$ Mil.

Oktober 11. Visitatz.

Oktober 12. fra Stadsbøigden til Trondhiem 2 Mile.

Uddrag af Visitatzberetningen angaaende Nordlandene i Aaret 1767 i

Breve til det Høj Kongelige Missions Collegium — Kopibog 4 p. 204. — d. 24. Octob.

1. „Den 4. Maji reistes herfra Byen og den 15. blev visiteret i Alstahoug Kirke.
2. Den 20. Maji blev visiteret i Rødøen.
3. Den 24. Maji blev visiteret paa Gilleskaal.
4. Den 28. Maji blev visiteret i Bodøe Kirke.
5. Den 26. Maji blev visiteret i Schierstad Kirke.
6. Den 31. Maji blev visiteret i Rørstad Kirke.
7. Den 5. Juni blev visiteret paa Hammerøen.
8. Den 7. Juni (1ste Pintsedag) blev visiteret paa Løddingen.
9. Den 9. Juni blev visiteret i Ofoden.
10. Den 11. Juni blev visiteret i Astafjorden.
11. Den 12. Juni blev visiteret i Lenvigen.
12. Den 17. Juni blev visiteret i Schiervøen.
13. Visitat. i Loppen var ei berammet at holdes paa Nordreisen, og jeg torde heller ei beramme den paa Hjemreisen, da H. Pr. Bang derved vilde have blevet hindret i hans Flytning til Alten.

14. Den 20. Juni visiteredes i Alten.
15. Den 24. Juni visiteredes i Hammerfest Kirke.
16. Den 26. Juni visiteredes i Maasøen.
17. Den 28. Juni visiteredes i Kielvig.
18. Den 16. Juli visiteredes i Lyngen Capel, under Carlsøe beliggende, hvor jeg fandt det fornødent at komme, siden der aldrig tilforn har været nogen Biskop, saavidt mand veed af at sige og ickun 2de Provstevisitatzer.
19. Den 19. Juli blev visiteret i Carlsøe Kirke.
20. Den 20. Juli blev visiteret i Tromsøe Kirke.
21. Den 26. Juli, da Visitatzen var berammet paa Tranøen ankom jeg formedelst Modvind, Storm og Slud ikke førend om Aftenen, talede dog Morgenen derefter førend jeg reiste med Medhielperne, og flere af Meenighedens ældste Mænd og besaa Kirken.
22. Den 30. Juli visiterede jeg i Sand Kirke, og tillige indviede samme.
23. Den 2. Aug. visiteredes paa Tronæs.
24. Den 4. Aug. visiteredes i Quæfjords Kirke.
25. Den 6. Aug. visiteredes paa Dverberg i Vesteraalen, hvor og Andenæs Meenighed var forsamlet.
26. Den 9. Aug. visiteredes paa Hassel, hvor og Oxnæs og Bøe Meenighed indfandt sig.
27. Den 13. Aug. visiteredes Buxnæs Meenighed i Lofoten, hvor Borgens Meenighed mødte.
28. Den 16. Aug. visiteredes Flagstad.
29. Waagen, hvor jeg visiterede 20. Aug.
30. Den 23. Aug. visiteredes paa Stegen.
31. Den 6. Sept. blev visiteret paa Næsne.
32. Den 8. Sept. blev visiteret i Hemnes.
33. Den 11. Sept. blev visiteret i Vefsen.

Den 16. Septbr. var Visit. berammet paa Brønøen, men jeg laa tvende dage veirfast paa Tiøttøen, saa at jeg icke, uagtet jeg rejste den heele Nat med, kunde naae Brønøen førend Dagen efter, da jeg, i hvor jeg end af Rejsen var [træt?] saasom jeg ei havde sovet Natten tilforn, maatte ordinere H. Hans Morten Hammer, som ventede paa min Ankomst, for at blive ordineret, da H. Stiftsprovsten formedelst Alderdom og Svaghed havde undskyldt sig derfor.

Til Fosnæs kom jeg formedelst Modvind, Slud og Storm 5 Dage forsildig den 27. istdetfor den 23. Septb., og visiterede ved min Ankomst ikke desmindre, saasom denne traf ind paa en Søndag, og derover gik Visitatzen i Overhalden overstyr, og jeg visiterede derefter til bestemte Tid i Biørnøen og Stadsbøigden, saa at jeg har Gud storligen at tacke for at jeg kom vel og frisk hjem den 11. October, som var meget silde ud paa Aaret.

Planter samlede paa visitatsreisen i Nordland og Finmarken 1767.

Fjeldvigen d. 11. Maji 1767:

Arbutus alpina (Hb. 178, 1: *foliis nondum apparentibus nisi emanidis prægressi anni*).

Lichen paschalis (Hb. 268: en paatværs afklippet halvdel af et halvark, rigtig bestemt = *Stereocaulon paschale* (L.) Fr. Ligeledes 2 andre paa samme maade afklippede kvartark med samme nr. og navn, men uden findested. Et fjerde halvark med samme nr. og navn (samt overstrøget *Lichen pyxidatus)* indeholder *Sphærophoron fragile* (L.). Men da der nedentil er udklippet et stort firkantet stykke, og desuden en tidligere fastklæbet tue nu mangler, behøver ikke det anførte navn at referere sig til den bevarede tue).

Eriophorum vaginatum (Fl. 659: *Habitat in* Aarfanran *Fjeldvigiæ Numedaliæ, ubi mense Majo anno* 1767 *a studioso* J. v. d. Parelio *florens lectum).*

Dønnæs 17. Maji 1767:

Mnium serpyllifolium (Hb. 661: „Paa den yttre Side af det høje Bierg ved Dønnæs, naar man gaar til Søen den 17. Maji 1767." Cfr. Fl. 661: *Habitat in* Dønnæs *Norlandiæ; ubi mense majo*

1767 *lectum*. To frugtbærende fastlimede tuer, hvoraf den ene defekt, af *Dicranum scoparium* H.)

Rødøe Kirkegaards Muur d. 19. Maji (1767):

Bryum viridulum (Hb. 660 bestaar af nogle enkeltvis opklæbede frugteksemplarer og to meget mølædte sterile tuer af *Ceratodon purpureus* Brid. Cfr. Fl. 660: *Habitat in* Rødøen *Norlandiæ, mense Julio, in sepimento coemeterii*).

Paa Berget ved Rødøens Kirke d. 19. Maji 1767:

Hb. 690 (rettet fra 660) er foruden ovenstaaende angivelse af tid og sted paaskrevet: „*Lichen caperatus? vix conferatur tamen Lichen atro-virens.*“ Eksemplaret tilhører *Dermatocarpon miniatum* (L.) *β complicatum* Sw. Cfr. Fl. 690: *Habitat in saxis Norlandiæ* Borchgrewink.

Paa Rødøefjeld d. 20. Maji 1767:

Lichen farinaceus (Hb. 691 = *Ramalina farinacea* (L.) Fr.

Gilleskaal d. 23. Maji 1767:

Mnium purpureum (Hb. 662 med den ovenfor anførte paaskrift bestaar af frugteksemplarer af den nævnte art (= *Ceratodon purpureus* Brid.), opklæbede dels enkeltvis, dels fiere sammen. Cfr. Fl. 662: *Habitat in* Gilleskaal *Norlandiæ in prato, ubi mense majo* 1767 *lectum).*

Gilleskaal 24. mai 1767:

Primula farinosa (Hb. 26, 8 = *Primula scotica* Hook.)

Saxifraga grønlandica (Fl. 689: *In* Gilleskaal *Norl. haud. procul ab ædibus pastoris, in monte prope littus sito.* Hb. 689 = *Saxifraga cespitosa* L.)

Saxifraga nivalis (Fl. 545: *In* Gilleskaal, *in monte, haud procul a littore sito.* Cfr. under „Rørstad.“)

Hid hører ogsaa angivelsen Hb. 117, 3, hvor der først er skrevet „N. 235 *Azalea procumbens* Rødøen d. 24. Maji 1767,“ men senere rettet til „N. 117: *Cucubalus acaulis* Fl. Sv. II. *Silene acaulis* Sp. pl. II. Gilleskaal.“ (Gunnerus opholdt sig nemlig 24. mai paa Gilleskaal, men paa Rødøen 19.—21. mai).

Skjærstad d. 26. Maji 1767 *in coemeterio, solo glareoso:*

Bryum cæspititium (Hb. 570 med ovenstaaende paaskrift bestaar af 3 fastlimede fruktificerende tuer (den ene yderst defekt) af *Webera nutans* Schimp. Cfr. Fl. 570: *in coemeterio Schierstadiensi Norlandiæ mense majo, qvo tempore florebat).*

Bodøen 27. mai 1767:

Corallina officinalis (Alger B, A 1—3).

Furcellaria fastigiata (L.) Lamour (Hb. 677 benævnt *Fucus fastigiatus).*

Rørstad 31. Mai 1767:

Poa alpina (Hb. 476, 5: „— i Egnen ved Skaalberget" under navn af *Poa trivialis).*

Saxifraga cespitosa (Hb. 689, 2: sammesteds, uden tidsangivelse, benævnt *S. grønlandica.* Cfr. Fl. 545: *In* Rørstad *in montibus passim).*

Flakstad 1. Juni 1767:

Scirpus cespitosus (Hb. 393: „Flakstad d. 1. *Junii* 1767 *in via a littore ad prædium pastoris.")*

Hammerøen 4. Juni 1767:

Carex vulgaris Fr. (Hb. 582 benævnt *Carex cespitosa).*

Carex juncella Th. Fr.? (Hb. 583, 2: „*Carex pilulifera* rettet til *cespitosa,* et ungt og noget mølædt eksemplar, som det synes, af *C. juncella* Th. Fr. Cfr. Fl. 583: *Carex pilulifera: a.* 1767 *plura (exemplaria) legi in* Hammerøen *Norlandiæ in loco humido).*

Carex chordorrhiza Ehrh. (B 194), *Carex canescens* Fr. (B 197 & 198, meget unge eksemplarer).

Nephroma arcticum (L.), steril (Lav B, 2).

Paaskrevet Hammerøen 4. Juni 1767 er ogsaa et halvark med en liden fastklæbet tue, indeholdende et *mixtum* af *Aulacomnion palustre* Schwægr. (steril), *Hypnum parietinum* Sv. B. (steril) & *Ceratodon purpureus* Brid. med frugt (Moser B, 2).

Desuden ogsaa et halvark med en mølædt, fastklæbet tue af *Ceratodon purpureus* Brid. (med frugt — Moser B, 3),

samt et halvark med en fastlimet, mølædt tue med gamle

kapselstilke af en *Bryum (Br. pallescens* Schwægr.?), iblandt *Webera cruda* Schimp. (Moser B, 4),

og endelig et halvark med en fastlimet frugtbærende tue og flere enkelte frugtbærende eksemplarer af *Hypnum cordifolium* H. (Moser B, 5).

Ved samme leilighed er rimeligvis ogsaa fundet:

Lichen fragilis (Fl. 663: *In* Hammerøen, *ubi mense Junio a me visus.* Cfr. under „Evenæs.")

Løddingen d. 7. Juni 1767:

Lichen centrifugus (Hb. 568 rigtig bestemt = *Parmelia centrifuga* (L.) Ach. c. fr. Cfr. Fl. 568: *Habitat in* Løddingen *Norlandiæ, ubi a.* 1767 *mense Jun. ab itineris mei comite Dn.* Borchgrewink *lectus).*

Lecanora tartarea (L.) Ach. (Lav B, 3 „*Lichen,*" overstrøget er først „*omphaloides,*" dernæst „*ciliaris.*")

Gyrophora polyphylla (L.) Fr. (Lav B, 4).

Et halvark med to fastklæbede sterile tuer af *Racomitrium lanuginosum* Brid. (Moser B, 6).

Jungermannia ciliaris (Hb. n. 855, udstrøget „n. 69," endel hver for sig fastklæbede individer af planten = *Ptilidium ciliare* N. v. Es.)

Evenæs d. (8. &) 9. Juni 1767:

Draba hirta (Hb. 3, 7 benævnt *Dr. incana.* Overstrøget „*an incana an pyrenaica*" samt „blir maaske i *Species**) *diffinitæ).*

Marchantia hemisphærica (Hb. 506: To defekte tuer: *Peltigera venosa* (L.) „*verisimiliter, planta destructa*" Kindt).

Pinguicula alpina L. (Hb. 640, 1: „Ofoten d. 9 Juni 3. Pintsed. 1767 i Viken, *it.* Astafjord ved Veien fra Havnen til Præsteg(aarden), & Hb. 640, 3, 4 „Evenæs Præstegaard d. 8. Juni 1767," cfr. Fl. 640: *Habitat in* Evenæs *Norlandiæ, in* Viken *prædii pastoris, ubi a.* 1767 *florebat* d. 9. Junii, *in* Ibestad *Norlandiæ ad viam sylvaticam a littore ad ædes pastoris).*

Eriophorum vaginatum (Hb. 659, 1: „Evenæs d. 9. Juni 1767.")

Lichen fragilis (Hb. 663 rigtig bestemt = *Sphærophoron fragile* (L.) c. fr. Cfr. Fl. 663: *Habitat in montibus & petris Nor-*

*) Cfr. Linn. Sp. pl. II. 897.

landiæ, e. gr. in Evenæs, Løddingen, Hammerøen & *c., ubi mense Junio passim a me visus).*

Mnium palustre (Hb. 682 ligeledes med den nævnte paaskrift (cfr. Fl. 682, hvor intet specielt voksested, kun: *Habitat in paludosis, frequens)* indeholder to store og en liden tue, samtlige med frugt af *Catoscopium nigritum* Brid „Dette er første gang, denne art er fundet i Skandinavien, og vistnok første gang, den overhovedet er fundet. Hedwigs originalbeskrivelse af den af Frølich i Algän fundne plante er dateret 1792" Hagen *in litt.)*

Strømsøe d. 13. Juni 1767:

Poa alpina (Hb. 476, 3 benævnet *Poa trivialis).*
Plantago maritima (Hb. 198, 3).
Ligusticum scoticum (Hb. 254).
Cucubalus acaulis (Hb. 117, 1).
Lychnis dioica (Hb. 123, 7).
Trollius europæus (Hb. 355, 1).
Saussurea alpina L. (B 168).
Cystopteris fragilis Bernh. (B 288).

Strømsøen d. 14. Juni 1767:

Lychnis dioica L. (B 120).

Strømsø uden nærmere angivelse:

Spergula nodosa (Fl. 669: *In* Strømsøen *parœciæ* Tromsø).

Bensjorden 13. Juni 1767:

Astragalus alpinus (Hb. 664, 3, cfr. Fl. 663: *In* Bensjorden *parœciæ Norlandicæ* Tromsøen, *ubi mense Junio a.* 1767 *a Dn.* J. v. d. Parelio *lectus est florens).*

Lendvigen 14. Juni 1767:

Draba incana L. (Hb. 3, 6: a. = ungt lidet eksemplar, rimeligvis af *Dr. incana* L., b. = en mellemform, maaske *Dr. hirta* L. *elatior* A. Bl.)

Ramnæs ml. Skjervø og Loppen 16. Juni 1767:

Salix herbacea (Hb. 111, 1, cfr. Hb. 111, 3: „1 Miil fra Skjervø.")

Asplenium Filix femina Bernh. (B 281: „Ramnæs ved Skjervø d. 16. Juni 1767.")

Equisetum sylvaticum L. (B 292: „Ramnæs 1 Miil fra Skjervø d. 16. Juni 1767.")

Cochlearia officinalis L. (B 142 med samme paaskrift som forr.)

Corallina officinalis (Alger A, A 4 med samme paaskr. Cfr. „Bodøen 27. Maj. 1767.")

Loppen 17. Juni 1767:

Azalea procumbens (Hb. 235, 2).

Diapensia lapponica (Hb. 118, 6, udstrøget: *Silene acaulis, olim Cucubalus).*

Dryas octopetala (Hb. 106, 11).

Mnium purpureum (Hb. 662 med den nævnte paaskrift samt: „Borchgr(ewink) *adprob. Linnæo*" bestaar af en liden tue af den nævnte art (= *Ceratodon purpureus* Brid.)

Talvik 20. Juni 1767:

Pinguicula alpina (Hb. 640, 2).

Poa alpina L. (Hb. 476, 8, 9 benævnt *Poa trivialis).*

Juncus campestris (Hb. 323, 2).

Thalictrum alpinum (Hb. 41, 4).

Draba hirta et incana L. — *formæ* (Hb. 3, 8—10, 8: *Draba hirta* L. *α rupestris* Hartm. 10: Eksplr. udfaldt, kun aftryk tilbage. B 143: ufuldst. eksplr.)

Arabis hirsuta Scop. (Hb. 413, 4 benævnt *Arabis alpina).*

Tofjeldia borealis Wb. (B 101).

Lychnis alpina (B 121).

Carex lagopina (B 195, c).

Hammerfest 22. Juni 1767:

Carex incurva (Hb. 193).

Maasøen 27. Juni 1767:

Rumex digynus (Hb. 36, 5).

Cerastium alpinum (Hb. 438, 6).

Luzula spicata Desv. (B 103, b).

Luzula Wahlenbergii Rupr. (B 105, b).

Carex lagopina Wb. (B 195 b).

Carex incurva L. (B 192 — med bladet skud af *Luzula campestris* D C).

Desuden blandt moserne (B 7) en fastklæbet tue af *Bryum inclinatum* Bland. med denne paaskrift.

Kjelvig d. 31. Juni*) 1767:

Lycopodium Selago (Hb. 205, 5).

Lichen islandicus (Hb. 425, rigtig bestemt = *Cetraria islandica* (L.) Fr. Desuden 3 halvark med samme nr. og navn rigtig bestemte, men uden findested. Desuden ogsaa et halvark paaskrevet NB. NB. n. 425, med en hel del tuer, af hvilke der under den ene staar: *Lichen islandicus*, men efter Kindt = *Cetraria aculeata* (Schr.) Fr. Samt paa et andet halvark med frugt rigtig bestemt uden findested).

Saxifraga rivularis (Fl. 479: *In* Kjelvig *et* Maasøen, Vestfinm., *nec non* Tromsøen *Norlandiæ, ubi circa finem Junii a.* 1767 *a me itinerisque comitibus* Borchgrewink & Parelio *florens lecta*).

Maasø 2. Juli 1767:

Saxifraga rivularis (Hb. 479, 7, cfr. Fl. 479).

Stellaria graminea (Hb. 237, 5).

Potentilla verna (Hb. 51, 4).

Thalictrum alpinum (Hb. 41, 5).

Hieracium alpinum (Hb. 592).

Salix reticulata (Hb. 110, 9).

Eriophorum capitatum Wb. (B 3, cfr. Norg. Fl. p. 271: „I Gunn. Hb. uden Nr. og Navn").

Cochlearia officinalis L. (B 41).

Stellaria cerastoides (Fl. 591: Maasøen *Vestfinmarchiæ a.* 1767; *mense Jul. lecta, depicta Fl. Norv.* II., *Tab. V., Fig. 2).*

Desuden blandt moserne (B, 1) en fastklæbet tue af *Hypnum pallescens* P. B. (c. fr.)**)

Maasø uden nærmere betegnelse:

Erigeron uniflorus L. (Hb. 665, 2).

Cerastium viscosum (Fl. 536: 1767 *in* Maasøen, *Vestfinmarchiæ repertum* — Hb. 536 er en smalbladet form af *Cerastium vulgatum* L.)

*) Skal vistnok være 30., da han den dag var her (afsluttede hermed nordreisen — cfr. returvisitatslisten).

**) „Juli rettet til Juni" Hagen. Maa vel være omvendt.

Saxifraga petræa Gunn. (Fl. 427: *A me lecta* Maasø *Vestfinm.)*

Saxifraga grønlandica (Fl. 689: *A me lecta in* Maasø *Vestfinm.* = *cespitosa* L., cfr. Hb. 689, 1 & 2; 3 = *tridactylites β petræa* L., cfr. Fl. & Hb. 1047).

Haabseidet 2. Juli 1767:

Veratrum album (Hb. 315, 1, 2, cfr. Hb. 315, 3: Haabseidet *in ultimo Julii* — rimeligvis skrivfeil for *in ultimo Junii*).*)

Hammerfest 2. Juli 1767:

Saxifraga stellaris (Hb. 265, 13 rettet fra N. 726: *S. cespitosa*).

Havøsund 3. Juli 1767:

Salix lanata L. (Hb. 533: ♀ & ♂ under navnet *Salix incumbacea*, B 236, a).

Salix caprea L. (B 236, b).

Salix hastata L. (B 235: 2 eksplr., samt et eksplr., der synes at være en eiendommelig form af *S. lanata*: guldgule rakler, bladene under netaarede, kun i randen spredt haarede — cfr. Norg. Fl. 449 formen fra Finden (funden af A. Blytt).

Salix glauca L. (*formæ* B 240—243).

Hammerfest 5. Juli 1767:

Sedum annuum L. (Hb. 149, 3 benævnt *Sedum acre).*

Hieracium alpinum L. (B 163).

Hammerfest 6. Juli 1767:

Rumex Acetosella (Hb. 654, 1).

Saxifraga nivalis (Hb. 545, 4—6).

Erigeron alpinus L. (Hb. 665, 1 — „*E. uniflorus,*“ cfr. Fl. 665).

Salix glauca L. (B 244).

Polystichum dilatatum Bl. (B 280).

Loppen 8. Juli 1767:

Poa pratensis L. (B 45).

Agaricus citrinus (Fl. 994: *In* Loppen *Vestfinmarchiæ a.* 1767 *mense Julio lectus).*

Hasvig 9. Juli 1767:

Tofjeldia borealis Wb. (Hb. 190, 1: *Anthericum calyculatum).*

*) Tidsangivelsen 2. Juli synes urigtig. Smlgn. returvisitatslisten ovenfor.

Triglochin palustre (Hb. 162, 2).

Cerastium alpinum (Hb. 438, 12).

Salix reticulata (Hb. 110, 2).

Den indre Side af Silden, en Øe ved Loppen 10. Juli 1767:

Polypodium filix mas (Hb. 4, 2—3).

Allosurus crispus L. (B 291).

Halianthus peploides L. (B 117).

Satyrium viride L. (B 187).

Satyrium albidum L. (B 189, cfr. Fl. 446: *Habitat in* Hasvig *Vestfinmarchiæ).*

Carex atrata L. (B 199).

Salix lanata L. *var. subhastata* ♀ (B 237).

Salix glauca L. *forma* (B 245).

Ophrys alpina (Fl. 1098: Hasvig *in solo arenoso inter* Melkhouen *et* Skothouen, *sat copiose, ubi mense Julio* 1767 *legebatur. Icon, quam una cum planta siccata ill. Oedero misi, videri potest in Fl. Dan.)*

Maursund d. 13. Juli 1767:

En fastklæbet fruktificerende tue af *Philonotis fontana* Brid. (Moser B, 7).

Lyngen 16. Juli 1767:

Eriophorum angustifolium Roth. (Hb. 174, 3: „*Eriophoron Polystachion.*")

Phleum alpinum (Hb. 150, 3; Hb. 60, 4 (benævnt *P. pratense).*

Avena pubescens L. (Hb. 260, 2: benævnt *A. fatua,* B 40. — I Norg. Fl. heder det: „*Avena pratensis* L. Lyngen (Gunn. Hb.)"; ingen af disse eksplr. kan dog være denne art).

Poa alpina (Hb. 609, 5 benævnt *Poa annua,* Hb. 600, 2 uden nr., Hb. 476, 12 benævnt *Poa trivialis,* B 42).

Poa pratensis L. *formæ* (B 44, 47).

Poa nemoralis (Fl. 1027: *In* Lyngen *Norlandiæ,* d. 16. *Julii a.* 1767 *florens lecta*).

Aira cespitosa L. (B 25—33, 30 —: 15. Juli 1767).

Festuca rubra L. *formæ* (B 58, 59).

Alchemilla alpina (Hb. 193, 1).

Campanula rotundifolia (Hb. 362, 1).

Luzula spicata Desv. (B 103, a).
Agrostis vulgaris L. (B, 13 a & b).
Calamagrostis Epigeios L. (B 14, 15).
Pyrola secunda L. (Hb. 121 — benævnt *P. minor*).
Carex vulgaris Fr. *var. (C. juncella* Th. Fr.) (B 200).
Carex salina L.? (B 204: meget ungt eksplr.)
Polypodium Dryopteris (Hb. 31, 1, 3).
Polypodium filix mas. (Hb. 4, 4).
Polystichum dilatatum Bl. (Hb. 985, benævnt *Polyp. cristatum*).
Agrostis arundinacea (Fl. 1028: *In* Lyngen *Norlandiæ).*

Carlsø 17. Juli 1767:

Arenaria peploides (Hb. 322, 3).

Carlsø 18. Juli 1767:

Gentiana nivalis (Hb. 183, 2).
Saxifraga cespitosa (Hb. 689, Carlsø).
Arenaria peploides (Hb. 322, 1—3, Carlsø 18. Jul. 1767, heraf 1 uden datum).
Potentilla verna (Hb. 51, 4).
Ophrys corallorhiza (Hb. 126, 3, Carlsø uden datum).
Ophrys ovata (Hb. 127, 3, 4).
Ophrys cordata (Hb. 668, cfr. Fl. 668: *In insula* Norland. Carlsø).
Orchis conopsea L. (Hb. 696, benævnt *Orchis odoratissima,* cfr. Blytt 4. skand. nat.forskm. forhl.: Carlsø uden datum).
Orchis maculata L. (Hb. 745, benævnt *Orchis Morio* — rodknollerne ufuldstændige —: Carlsø uden datum, cfr. Bl. Norg. Fl. pag. 339 flg.)
Orchis maculata L. (B 179; B 176, 177 ? ufuldstændige eksplr.
Platanthera bifolia L. (B 182).
Satyrium viride L. (B 183—185).
Rhodiola rosea L. (Hb. 103: „Carlsø").
Veronica saxatilis L. (B 1).
Juncus balticus L. (B 101).
Cakile maritima L (B 146).

Finkrogen ved Tromsø 19. Juli 1767.

Atriplex hastata L. (B 269: *Chenopodium an Atriplex*).

Stranden mellem Tønsnes og Storstensnesset ved Tromsø 20. Jul. 1767.

Salix hastata L. (B 234).

Salix glauca L. + *nigricans* Sm. ♀ (B 238).

Salix lanata L. + *hastata* L. (B 239).

Salix rosmarinifolia (Fl. 820: *Inter* Tønnes *et* Storstensnes *paroeciae Norlandicæ:* Tromsøe *haud procul a littore,* = *Salix Lapponum* L., smalbladet form, ifølge Bl. skand. nat.fm. forhl. — Hb. 820 mangler nu, men citeres i Bl. randbem. til *Fl. Norv.*)

Salix amygdalina L. (Fl. 821: *Habitat in* Tønsnes = „*S. hastata* ifølge Ekspl. i Hb." Bl. skand. natfm. forhl. og randbem. til *Fl. Norv.,* men mangler nu i hb.)

Sammesteds 21. Jul. 1767:

Gentiana serrata Gunn. (B 83· *Gentiana,* cfr. Fl. 819: *Gentiana (serrata). A me mense Julio a.* 1767 *reperta inter* —, = *Gentiana ciliata* Fl. 733: *In paroecia* Tromsøen 1767 *a me lecta).*

Sammesteds uden datum:

Arabis alpina L. *β glaberrima* (Hb. 744: „*Cardamine petræa.*" Blytts bemerkn. skand. natfm. forhl. p. 217 „744 *Cardamine petræa* er *Arabis petræa*" kan ei referere sig til dette eksplr.)

Tromsøe 22. Juli 1767:

Equisetum pratense L. (Hb. 494, 3, benævnt *E. sylvaticum,* den golde stengel, cfr. Bl. Norg. Fl. p. 2—3).

Orchis maculata (Hb. 253, 1: Tromsø Præstegaard).

Sammesteds 23. Juli 1767:

Calamagrostis Epigeios Roth (B 16).

Aira cespitosa L. (B 25).

Tromsø uden datum:

Saxifraga bulbifera (Fl. 1006: *In* Tromsøen *Norlandiæ & alibi a.* 1762 & 1767 *a me lecta*) er *S. cernua* L. (cfr. Hb. 1006).

Ryøen i Tromsø Sogn 22. Jul. 1767:

Polypodium filix femina (Hb. 29, 2—3,)

Ryøen i Tromsø 24. Jul. 1767:

Milium effusum (Hb. 681, B 11).

Poa pratensis L. (B 48).

Festuca rubra L. (B 61).

Festuca ovina L. (B 62).

Polemonium cæruleum (Hb. 83, 1).

Ligusticum scoticum (Hb. 254, 3: Ryøen i Tromsø Sogn).

Allium sibiricum L. (Hb. 429: *Allium Schoenoprasum* „Strømsøen eller Ryøen i Tromsøe Sogn," cfr. Bl. N. Fl. p. 311).

Pyrola secunda L. (Hb. 121, benævnt *P. minor).*

Spergula nodosa (Hb. 669, cfr. Fl. 669).

Linnæa borealis (Hb. 67, 3: „Wreen-Græs, fordi det skal være godt, om en har vriklet eller vreet Hænder eller Fødder).

Carex rigida Good. —? (Hb. 342, 12: *Carex acuta* = Fl. 387. Denne art maa det vel menes, naar det i Bl. Norg. Fl. 221 lieder: „*Carex acuta* Gunn. Fl. 387 og Hb. 387 tildels, thi under samme nr. og navn ligger en form af *C. aquatilis?* fra Ryøen.")

Bensjorden 24. Juli 1767:

Veronica alpina (Hb. 45, 2, 3, 4).

Epilobium montanum (Hb. 56, 2).

Saxifraga aizoides L. (Hb. 325, 2, benævnt *S. hirculus.* Paa bagsiden staar overstrøget: N. 434 *Ranunculus reptans* — samt nedentil: „Weldingh, voxer bag ved store Stener, *it.* i Huller, hvor den kand være i Ly for Vind").

Calamagrostis stricta Hartm. (B 19).

Poa alpina L. *vivipara* (B: sammesteds „ved Quærnhuset.")

Kløven 25. Juli 1767 i Tranøens Sogn:

Calamagrostis Epigeios Roth (B 17: „*Arundo,*" B 18, a).

Calamagrostis stricta Hartm. (B 20, *et* 21. Paa bagsiden af 20: Olmflokk ell. Hundeflokk).

Polemonium coeruleum (Hb. 83, 1: Kløven i Tranøens Sogn).

Lenvigen 26. Juli 1767:

Elymus arenarius L. (B 65).

Tranøen d. 27. Juli 1767:

Triticum repens L. (B 18, 6 — mangler akset).

Flagstad (uden datum; Gunnerus opholdt sig her 14.—16. aug. 1767). „Flagstad Præstegaard“:

Ophrys ovata (Hb. 127, 5).

Satyrium albidum L. (Hb. 278, 1 — rettet fra 642 — *Orchis norvegica*).

Paa Eidet til Flagstad:

Anthericum ossifragum (Hb. 136, 1).

Visitats i Nordland og Finmarken 1770.

Kopibog nr. 4 — p. 550. 19. Marts 1770.

Circulaire om Visitatz i Nordland og Finmarken.

Da jeg, om Gud vil, har foresat mig i anstundende Sommer at visitere i Nordland og Finmarken, saa har jeg i forvejen ei vildet undlade at tilstille kjære Brødre hosfølgende Rejse og Visit-Route, hvilken uopholdelig fra Præst til Præst nordefter forsendes ved Klockere og Medhielpere, der uvægerligen og strax samme have at frembringe. Dette Brev, hvorpaa antegnes Dag og Datum, naar det kommer og igien afgaar, vilde enhver Præst tilligemed Rejse-Routen og hosfølgende Breve til Fogderne, som paa vedkommende Steder afleveredes, forsyne med ny Couvert og addressere til nærmeste Præst, som boer i Vejen. Og paa det at Beretningen uden Ophold det hurtigst mueligt er, kunde (gaae) lige nordefter, saa vilde enhver Provst tage Gienpart af Rejse-Routen, forsaavidt enhvers District vedkommer og samme tilstille de Præster, som boer af Vejen til deres Efterrettelighed. Endskjønt jeg har tilskrevet Fogderne om den behørige Skydsfær og ingenlunde tvivler paa enhver jo vilde føje al fornøden Foranstaltning til min Rejses Forfremmelse, saa maae jeg dog for desmere Sickerhed tillige af de kiære Brødre udbede mig den Godhed, at enhver udi sin Menighed vilde drage Omsorg for, at den sædvanlige Skyds, 20 Mand med en duelig Styrmand, samt en rømmelig Bibaad med 3 Mand paa ethvert bestemt Skifte betimelig maatte være tilstede, at jeg ikke paa min Rejse maatte opholdes under vedkommendes Ansvar, og da enhver af de kiære Brødre er vel bekiente de mange Vanskeligheder, som Søe-Rejser ere underkastede, saa vilde de føje saadan Anstalt, at om Veiret enten skulde opholde mig længere eller

bringe mig før frem, end determineret er, jeg dog ved min Ankomst til ethvert Sted maatte bekomme fornøden Skyds. Meenighederne af Annexerne saavelsom Finnerne med deres Missionariis, hvor samme ere, maatte tilsiges paa de bestemte Steder og Tider at indfinde sig i Hovedkirkerne.

Iøvrigt tvivler jeg ei paa hos enhver af de kiære Brødre ved min Nærværelse at erholde tilstrækkelig og tilforladelig Efterretning om de Ting, som hører til Guds Ære og Meenighedernes beste. Hvad Retour Rejsen angaar, da bliver dem en anden Route derom paa min Rejse tilstillet. Jeg er etc.

Kopibog nr. 4 p. 551.

Reise og Visitatz Route i Nordlandene og Finmarken 1770.

Aprilii d. 27. Fredag til Stadsbøigden.
d. 28. L. Hvile.
d. 29. S. Visitatz.
d. *30. M.* til Ørlandet.
Maji d. 1. Ti. til Valdersund.
d. 2. O. til Stoksund.
d. 3. To. til Bokkelsund.
d. 4. Fr. til Halmøe.
d. 5. L. til Nærøe.
d. 6. S. Hvile.
d. 7. M. til Fjeldvig.
d. 8. Ti. til Rosvig.
d. 9. O. til Brønøe.
d. 10. To. til Alstahoug.
d. 11. Fr. Bededag, Hvile.
d. 12. L. Hvile.
d. 13. S. Visit. i Stamnes Annex, som da og indvies.
d. 14. M. til Dønnæs.
d. *15. Ti.* til Quærøen.
d. 16. O. til Rødøe.
d. 17. To. Hvile.
d. 18. Fr. til Gaasvær.
d. 19. L. til Gillesgaal.
d. 20. S. Visit.
d. 21. M. til Skjærstad.
d 22. Ti. Visit.
d. 23. O. til Bodøen.
d. 24. To. Christi Himmelfd. Visit.
d. 25. Fr. til Kjærringøe.
d. 26. L. til Rørstad.
d. 27. S. Visit.
d. 28. M. til Hellenæs.
d. 29. Ti. til Laskestad.
d. 30. O. til Hammerøe.
d. 31. To. Visit.
Junii d. 1. Fr. Hvile.
d. 2. L. til Lødingen.
d. 3. S. 1. Pintsed. Visit.
d. 4. M. / d. 5. Ti. } Hvile.
d. *6. O.* til Ofoten.
d. 7. To. Visit.

d. 8. Fr. til Tronæs.
NB. Der kan beqvemmere visiteres paa Sør-Rejsen, saasom der derhen fra Sand allene er 1 Mil.
d. *9. L.* Hvile.
d. 10. S. Visit.
d. 11. M. til Quæfjord.
Bør og opsættes til Retour, da derhen fra Tronæs er ikkun 1 Mil.
d. 12. Ti. Visit.
d. 13. O. til Tronæs.
d. 14. To. til Ibestad,
hid bør reises fra Ofoten 4 Mile.
d. 15. Fr. Visit.
d. 16. L til Dyrøe.
d. *17. S.* Visit. i Dyrøe Kirke.
d. 18. M. } til Lenvig.
d. 19. Ti. }
d. 20. O. til Tromsøe.
d. 21. To. Visit.
d. 22. Fr. } til Carlsøe.
d. 23. L. }
d. 24. S. Visit.
d. 25. M. til Skiervøe.
d. 26. Ti. Hvile.
d. 27. O. Visit.
d. 28. To. til Loppen.
d. 29. Fr. } til Talvig.
d. 30. L. }
Julii d. 1. S. Visit.
d. 2. M. (Mariæ Besøg.) Hvile.
d. 3. Ti. } til Hammerfest.
d. 4. O. }
d. 5. To. Visit.
d. 6. Fr. } til Maasøe.
d. 7. L. }
d. 8. S. Visit.
d. 9. M. til Kielvig.
d. 10. Ti. Hvile.
d. 11. O. Visit.
d. 12. To. } til Kiøllefjord.
d. 13. Fr. }
d. 14. L. Hvile.
d. 15. S. Visit.
d. 16. M. } Over Haabseidet
d. 17. Ti. } til Guldholmen.
d. 18. O. } Over Varangerfjeld
d. 19. To. } og Nessebye til
d. 20. Fr. } Vadsøe.
d. 21. L. Hvile.
d. 22. S. Visit.
d. 23. M. } til Vardøe.
d. 24. Ti. }
d. 25. O. Visit.
d. 26. To. Hvile.
d. 27. Fr. } til Vadsøe tilbage.
d. 28. L. }

p. 555 — 14. Junii.

Circulaire om Retour Rejsen til Trondhjem.

Da jeg har besluttet fra Tromsøe af at begive mig paa

Tilbage Rejsen til T.hjem, saa har jeg ei vildet undlade herved at tilstille Deres Velærværdigheder herindesluttet min forfattede Rejse- og Visit-Route, som enhver af dem vilde behage ved Klocker og Medhielpere under nye Couvert at fortsende til næste Naboe-Præst, efterat Tiden er paategnet, naar dette mit Brev til enhver er ankommet, og igjen afsendt. Og paa det, at Routen uden Ophold, det hastigste muligt er, kunde fortsendes den lige Vej sørefter, saa vilde enhver Provst, forsaavidt enhvers Provstie kan vedkomme, af samme tage Gienpart, for denne igien at meddele dem af Herredsbrødrene, som boer afsides. Da Tiden ei tillader mig paa Reisen at tilskrive Fogderne, saa maae jeg tillige anmode de kiære Brødre at ville have den Godhed at lade tilsige behørig Skyds for mig, nemlig 20 Mænd tilligemed en duelig Styrmand til min store Rejsebaad samt en rømmelig Biebaad med 3 Mænd. Og da Der. Velærværdigheder er bekiente med de store Vanskeligheder, som ved Søe-Rejser falder, saa vilde De føje saadan Anstalt, at om Vejret skulde opholde mig længere, end determineret er, jeg dog ved min Ankomst til ethvert Sted maatte nyde behørig Fordringskab. Iøvrigt formoder jeg, at enhver af Deres Velærværdigheder tilsiger Meenighederne, saavel af Hoved-Sognene som af Annexerne paa de bestemte Steder at møde tilligemed Finnerne, hvor samme gives, og deres Missionariis. Ligesom jeg og gjør mig forsikret om at forefinde alle ting hos de kjære Brødre i god Orden, og faae fuldkommen og fornøjelig Efterretning om, hvad som hører til Guds Ære og Meenighedernes beste. Jeg er etc.

Rejse og Visitatz Routen.

Juni d. 21. To. Visit. i Tromsøe Kk.
d. 22. Fr. Hvile.
d. *23. L.* til Lenvigen.
d. *24. S.* Visit.
d. 25. M. Hvile.
d. *26. Ti.* } til Tranøe.
d. *27. O.* }
d. *28. To.* Hvile.
d. 29. Fr. til Sand.
d. 30. L. Hvile.
Juli. d. 1. S. Visit., da Torskens og Mæfjords Meenigheder møde.
d. *2. M.* Mariæ Besøgelsd. Hvile.
d. 3. Ti. til Quæfjord*) (der blev reist til Tronæs og derfra til Quæfjord over Eidet, som er bequemmest).

*) Cfr. herb. 544, 2. Trones 2. Juli 1770.

d. 4. O. Hvile.

d. 5. To. Visit.

d. 6. Fr. / d. *7. L.* } til Dverberg.

d. 8. S. Visit, da Andenæs Meenighed møder.

d. 9. M. / d. 10. Ti. } Hvile.

d. 11. O. / d. 12. To. } til Hassel.

d. 13. Fr. / d. 14. L. } Hvile.

d. 15. S. Visit., da Øxnæs og Bøe Meenigheder møde.

d. 16. M. / d. 17. Ti. } til Buxnæs 7 Mile.

d. *18. O.* Hvile.

d. 19. To. Visit., da Borge Meenighed møder.

d. 20. Fr. til Flagstad.

d. 21. L. Hvile.

d. 22. S. Visit., da Røst og Værøe Meenigheder møde. NB. i Stedet for Flagstad blev reist til og visiteret paa Borge.

d. 23. M. til Buxnæs.

d. *24. Ti.**) til Vaagen.

d. 25. O. Hvile.

d. 26. To. Visit.

d. 27. Fr. / d. *28. L.* } til Laskestad.

d. 29. S. Visit., da Hammerøe Meenighed møder.

d. 30. M. Hvile.

d. *31. Ti.***) / Aug. d. 1. O. } til Kiærringøe.

d. 2. To. Visit. i Kiærringøe Annex.

d. 3. Fr. til Bodøen.

d. *4. L.* til Gillesgaal.

d. 5. S. Hvile

d. 6. M. til Gaasvær.

d. 7. Ti. til Rødøen.

d. 8. O. Hvile.

d. 9. To. Visit., da Lurøe Meenighed møder.

d. *10. Fr.****) / d. *11. L.* } til Næsne.

d. 12. S. Visit.

d. 13. M. Hvile.

d. *14. Ti.* til Hemnæs.

d. 15. O. Hvile.

d. 16. To. Visit.

d. 17. Fr. / d. *18. L.* } til Vefsen.

d. 19. S. Visit.

d. 20. M. Hvile.

d. 21. Ti. til Tjøttøen.

d. 22. O. Hvile.

---

*) Planter samlede ved Valberg i Borgens pgd.

**) Botaniseret paa Grøtø.

***) Planter samledes 10. Aug. paa Gaasvær i Rødøens pgd. og 11. Aug. ved Rødøens pgd.

d. *23. To.*
d. 24. Fr. } til Brønøe.
d. 25. L. Hvile.
d. 26. S. Visitatz.
d. 27. M. til Rosvig.
d. 28 Ti. til Fjeldvig.
d. 29. O.
d. 30. To. } til Nærøe.
d. 31. Fr. Hvile.
Septbr. d. 1. L. til Fosnæs.
d. 2. S. Visit.
d. *3. M.* Hvile.
d. 4. Ti.
d. 5. O. } til Overhalden.
d. 6. To. Hvile.
d. 7. Fr. Visitatz.
d. 8. L.
d. 9. S. } til Halmøe.
d. 10. M.
d. 11. Ti.
d. 12. O. } til Bokelsund.
d. 13. To. til Roan.
d. 14. Fr. Visit.
d. 15. L. til Stoksund.
d. 16. S. Visit.
d. 17. M. til Valdersund.
d. 18. Ti. til Ørlandet.
d. 20.*) O. til Stadsbøigden.
d. 21. To. til Byen.

p. 556 — 14. Junii 1770.

Circulaire til Finmarken angaaende Visitatzens Ophævelse.

I hvor gjerne jeg end havde ønsket at besøge de kjære Brødre i Vest- og Østfinmarken, saa seer jeg mig dog Lejligheden dertil betaget formedelst Rejsens altfor lange Udhalelse paa Høsten, om jeg samme skulde fuldføre lige til Vardøhuus, hvorfor jeg har besluttet fra Tromsøe af at begive mig paa Hjem-Rejsen. Herom har jeg ei vildet undlade at gjøre Deres Velærværdigheder, som dette mit Brev fra en til anden vorder tilsendt ved Klockere og Medhielpere, underrettet, paa det at Meenighederne tilligemed de bestemte Skyds herom betimelig kunde advares og ei forgieves umage sig ved at møde til de berammede Visit-Dage og Skifte-Steder. Jeg er etc.

Samme Dag blev skrev. til H. Provst Bang og Weldingh i Anledning heraf.

Planter samlede paa
visitatsreisen i Nordland og Finmarken 1770.
Stadsbøjgden den 30. Apr. 1770.

Halidrys siliquosa (L.) Lyngby (Alger B, B 1—6, = *Fucus sili-*

*) Den 19. er oversprunget paa listen.

quosus Gunn. *Fl. Norv.* 243: *Habitat passim in mari nostro, copiosissime vero ad Norlandiam, ubi mea specimina collegi).*

Furcellaria fastigiata (L.) Lamour (Alger B, C 1—3, cfr. „Bodø d. 27de Maji 1767", = *Fucus fastigiatus* Gunn. l. c. 677: *Habitat in oceano septentrionali).*

Quærøe den 15. Maj 1770.

Alaria esculenta (L.) Grev. f. *pinnata* (Gunn.) Foslie l. c. 113 (Alger B, D 1—2 = *Fucus pinnatus* Gunn. *Fl. Norv.* 313: *Habitat in oceano norv. passim etiam ad Norlandiam & Nidrosiam, unde mea specimina habeo, & Act. Nidros.* IV., p. 84. t. 8, f. 1 & Hb. 313, uden voksested).

Evenæs Præstegaard den 6. Jun. 1770.

Laminaria digitata (L.) Edm. (Alger B, E = *Fucus bifurcatus* Gunn. *Fl. Norv.* 312: *Habitat in sinu maris* Ofoten *alluentis et alibi, & Act. Nidros.* IV., p. 96. t. 6, f. 2).

Halidrys siliquosa (Alger B, F 1—2, cfr. „Stadsbøjgden den 30. Apr. 1770.")

Græsholmen i Trones Prestegjeld 9. Jun. 1770.

Primula scotica Hook. (Hb. 26, 5, 6, 7, benævnt *Primula farinosa).*

Saxifraga cespitosa (Hb. 1047, 2, 3, 4, 5).

Potentilla verna (Hb. 51, 1).

Draba incana L. (Hb. 3, 3).

Lichen pulmonarius (Hb. 538 rigtig bestemt = *Sticta pulmonaria* (L.).

Solorina saccata (L.) (Lav B, 5, cfr. Fl. 1057: *In alpibus norvegicis, terrestris, rarior,* Oeder; *a clar.* Zoega *mihi missus).*

Liegaard (og Havn) paa Dyrøen 17. Jun. 1770.

Ornithogallum luteum (Hb. 79, 3).

Saxifraga cespitosa (Hb. 1047, 1, 6, 7).

Corydalis fabacea Pers. (Hb. 288, 1, 2, 3, 4, benævnt *Fumaria bulbosa).*

Osmunda Struthiopteris (Hb. 1, 1, 2).

Desuden blandt moserne (B, 10) en fastklæbet tue med moden og gammel frugt af *Bryum pallescens* Schwægr.

Lenvigens Præstegaard 23. Juni 1770.

Cerastium alpinum L. *var. lanatum* (Hb 438, 21).

Draba incana (Hb. 3, 1).

Astragalus alpinus (Hb. 664, 1, 2).

Salix glauca L. *formæ* (B 248—254).

Fucus serratus L. (Alger B, G 1—3, Gunn. *Fl. Norv.* 44: *Habitat in rupibus maris ad* Brunværet *paræciæ norlandicæ* Hammerøen & *alibi freqvens).*

Fucus inflatus L. (Alger B, H 1—4, Gunn. *Fl. Norv.* 471: *Habitat in oceano nostro passim).*

Fucus vesiculosus L. (Alger B, I 1—4, Gunn. *Fl. Norv.* 101: *Habitat ubique in oceano sæpissime ad littora nostra rejectus, &* = *Fucus divaricatus* Gunn. l. c. 96: *In mari Finmarchico ad* Hammerfest).

Sammesteds 24. Juni 1770.

Draba incana? (maaske mellemform til *hirta* L. = *Dr. hirta elatior* A. Bl.).

Tranø den 26. Juni 1770.

Ozothalia nodosa (L.) Desne et Thur. Foslie l. c. 107 (Alger B, K., *Fucus nodosus* Gunn. *Fl. Norv.* 244: *Habitat ubique in mari nostro, ad littora sæpe rejectus).*

Tranøe den 27. Juni 1770.

Potentilla anserina (Hb. 38, 2).

Thlaspi bursa pastoris (Hb. 308, 8).

Erysimum hieraciifolium L. (Hb. 585, 1, benævnt *Cheiranthus erysimoides*).

Salix glauca L. (B 246, 247).

Salix nigricans Sm. (B 229, a, b, 230).

Tranøe 28. Juni 1770

Alopecurus pratensis L. *var.* (Hb. 457, 2: stærkt oppustede skeder og noget sortagtige ax, men forsynet med lang knæbøiet stak som *Alopec. pratensis* L.).

Stellaria nemorum (Hb. 232, 7).

Brassica campestris L. (B 150, 151).

Leganger 28. Juni 1770 i Tranøe Præstegjæld.

Carex canescens L. (Hb. 713, 4, 5, 6, benævnt *C. elongata*, rettet til *C. curta*, cfr. Bl. N. Fl. p. 200).

Fucus filiformis Gmel. f. *Pylaisæi* (Alger B, L 1—2, cfr. Gunn. *Fl. Norv.* 347 & Hb. 347 (A—D): *Fucus Filum* = *Chorda Filum* Stack. — Hb. 347, E = *Scytosiphon lomentarius* Lyngb.).

Tronæs Præstegaard 2. Jul. 1770.

Saxifraga tridactylites L. (Hb. 544, 2).

Fucus vesiculosus L. f. *vadorum* (Alger B, M, cfr. „Lenvigens Pgd. d. 23. Jun. 1770.")

Riisøe paa And d. 7. Jul. 1770.

Statice Armeria L. (Hb. 113, 1, 2, 3).

Dverberg Præstegaard d. 7. Jul. 1770.

Poa pratensis L. *var.* (Hb. 476, 10, benævnt *P. trivialis*, rettet vistnok af prof. M. N. Blytt til *pratensis* — cfr. Norg. Fl. p. 116: Under Navn af *P. trivialis* ligger i Hb. en Form af *Poa pratensis subcærulea* Sm.).

Parnassia palustris (Hb. 231, 2).

Draba incana (Hb. 3, 4).

Buxnæs 18. Juli 1770.

Spergula arvensis L. (Hb. 20, 2, 3).

Stellaria crassifolia Ehrh. (Hb. 115, 116 —: „*Stellaria?*" senere tilføiet: „*glauca*".

Borgen 24. Juli 1770.

Paa Fjeldet ovenfor Gaarden Kjøndal i Borgens Præstegjæld d. 24. Jul. 1770.

Saxifraga stellaris (Hb. 265, 5).

Paa Fjeldet ved Borgens Præstegaard d. 24. Jul. 1770.

Salix glauca L. (B 255, B 265).

Salix lapponum L. (B 266).

Valberg i Borgens Præstegjæld d. 24. Juli 1770.

Arenaria peplides (Hb. 322, 5, 6).

Atriplex hasta et patula L. (B 270—274).

Cystoclonium purpurascens (Huds.) Kütz. (Alger B, N, = *Fu-*

cus confervoides Gunn. *Fl. Norv.* 754: *Habitat in oceano septentrionali, & Fucus elongatus* Gunn. l. c. 1095: *In mari Finmarchico ad* Hammerfest, *a.* 1763, *lectus.* Vide Foslie l. c. 97—98).

Furcellaria fastigiata Lamour (Alger B, O 1—6, cfr. „Stadsbøjgden den 30. Apr. 1770").

Chondrus crispus (L.) Lyngb. (Alger B, P 1—3, *Fucus crispus* Gunn. *Fl. Norv.* 748: *Habitat in oceano septentr. & F. norvegicus* l. c. 971: *Habitat in oceano nostro,* & l. c. II. tab. 3. fig. 4. Cfr. Foslie l. c. 100. Hb. 971, som Foslie omtaler, var ei blandt det mig tilsendte algeherbarium).

Laskestad 28. Juli 1770.

Aira cærulea (Hb. 259, 1, cfr. Bl. N. Fl. p. 140 & Hb. 262, 1, benævnt *Aira cespitosa* rettet med blyant til *cærulea.* vistnok af Blytt, cfr. l. c. p. 98 og 140).

Aira flexuosa (Hb. 261, 3. Først er skrevet: N. 77 NB. NB. *Agrostis? quœndm.* Paa bagsiden: *Gramen* 4 — rettet fra Nr. 262 *Aira cespitosa*).

Cerastium alpinum (Hb. 438, 13, 14).

Luzula spicata Desv. (B 104, a—d).

Saxifraga oppositifolia L. (B 10).

Stegen Juli 1770.

Fl. 1100: *Arenaria norvegica (In alp. Stegensis Nordlandiæ Mense Julio* 1770 *lecta).*

Grøttø 31. Juli 1770.

Sonchus arvensis (Hb. 135, 7, 8, 9).

Leontodon autumnale L. (B 162, a, b).

Mornes i Gilleskaal 4. Aug. 1770.

Dryas octopetala (Hb. 106, 9—10).

Thalictrum alpinum (Hb. 41, 1, 2, 3).

Ophrys alpina (Hb. 666, 4, 5, 6).

Serapias latifolia (Hb. 970, 7, 8, 9).

Desuden blandt lavarterne (Lav B, 6) en *„Crusta sterilis, non determinanda"* Kindt.

Gaasvær i Rødøe Præstegjæld d. 10. Aug.

Artemisia vulgaris (Hb. 69, 1 — „paa Ageren").

Ranunculus acris (Hb. 159).

Carduus crispus (Hb. 256, 1 — paa Stranden).

Chrysanthemum inodorum (Hb. 634, 2 — „paa Marken" uden datum).

Rødøens Præstegaard d. 11. Aug. 1770 i Fjeldet ovenfor Kirken.

Saxifraga cespitosa (Hb. 1047, 8).

Lichen parietinus (Hb. 207; 2 halvark, hvoraf det ene er forsynet med den nævnte paaskrift foruden nr. og navn. Begge tilhører *Caloplaca elegans* (Link) Th. Fr.).

Lichen pulmonarius (Hb. 538 rigtig bestemt) = *Sticta pulmonaria* (L.). Paa bagsiden staar Nr. 329: *Prunus Padus*).

Mofjeldet paa Helgeland.

Arenaria ciliata (Fl. 1078: *In alpe* Mofjeldet *Helgelandiæ a.* 1770 *lecta*).

Mens i Hemnes 14. Aug.

Brassica campestris L. (B 154, 155).

Dolstad Præstegaard i Vefsen d. 18. Aug. 1770.

„*Hordeum hexatichon*, Valbyg, Kronkorn" (B 68, 69).

Tjøtøe d. 23. Aug. 1770.

Carduus crispus L. (Hb. 720, benævnt *C. lanceolatus*).

Serratula arvensis L. (Hb. 565, 1, 24, benævnt *Carduus nutans*, — „i en Rugager").

Fosnes Præstegaard 3. Septbr. 1770.

En samling dyrkede kornarter:

B 66, 67 „*Hordeum distichon*, Himmelbyg".

B 72, 73 „Egyptisk Rug".

Følgende planter er ogsaa fundne paa en visitatsreise i Nordland, men da datum ei angives, kan ei afgjøres, om det har været 1767 eller 1770:

Gnaphalium norvegicum Gunn. Fl. 841 (Hb. 1056, 7 „Kvæfjordseidet og i Wefsen, benævnt *Gn. hyperboreum*, maaske 1770 paa grund af plantens høie nr. i floraen — smlgn. ogsaa

visitatsruten ovenfor: „Der blev reist fra Tronæs til Quæfjord over Eidet)".

Quæfjords Præstegaard:

Leontodon autumnale L. (B 161).

Hieracium? (B 165) smlgn. Fl. 670, anført nedenfor.

Da første del af Gunnerus' *Flora Norvegica* udkom 1766, maa selvfølgelig efterretningen om de planter, der i denne angives at vokse i Nordland eller Finmarken, være naaet Gunnerus inden denne tid. Tilføies der, at han selv har seet eller samlet dem, maa dette altsaa have været paa en af hans visitatsreiser 1759 eller 1762, ellers kan han have faaet medddelelsen fra andre

Saaledes angives: Fl. 1: *Osmunda Struthiopteris* at voxe: *in Norlandia, e. g.* Malangen, Balsfjorden, Dyrøen, Ranen, Vefsen, *item in* Roan, *prædio paroeciæ* Bjørnør.

Fl. 6: *Rubus Chamæmorus: Habitat copiosissime in nostra Norlandia et Finmarchia, imprimis tamen* Dverberg *et* Andenæs *in* Vesteraalen *Norlandiæ nec non* Vardøe *Østfinmarchiæ et insula:* Thamsøe *Vestfinmarchiæ.*

Fl. 11: *Hippophae Rhamnoides: In Ørelandia, copiosissime ad viam, quæ a Bayene ducit ad diversorium, itemque juxta viam, quæ ad* Østerraad*) *tendit; in* Nærøen *et passim in Norlandia ad littora maris.*

Fl. 12: *Empetrnm nigrum: Vidi et in* Alten *Vestfinmarchiæ.* Rimeligvis i aaret 1759 — se pag.

Fl. 15: *Erica vulgaris: Ipse eam copiosissime observavi in Ørelandia,* Nærøen *et tota Norlandia.*

Fl. 17: *Pulmonaria maritima: In* Fenstad Øren *paroechiæ* Stadsbøygden *haud longe a prædio pastoris et in Norlandia a chirurgo Langio observata est.*

Fl. 18: *Polypodium Filix femina: Præsertim Norlandia frequens.*

Fl. 19: *Rumex digynus: Habitat in alpe Norlandiæ:* Mofjeldet.

Fl. 41: *Thalictrum alpinum: In* Maasøen *Vestfinmarchiæ.*

*) Ved Beyan og Østraat er den gjenfunden af hr. konserv. Storm.

Fl. 44: *Fucus serratus: In rupibus maris ad* Brunværet *paroeciæ Norlandicæ* Hammerø.

Fl. 52: *Sonchus alpinus: Habitat passim in lateribus alpium frequens, præsertim in Norlandia, ubi prædium* Tortenaas, *vulgo* Tortenæs, *in* Ankenæs *Ofotiensi situm, huic plantæ, copiosissime ibidem habitanti, nomen debet.*

Fl. 53: *Saxifraga oppositifolia: Habitat in* Ofoten *ad* Evenæs.

Fl. 61: *Fucus hyperboreus: Præsertim et copiosissime in mari ad Norlandiam et Finmarchiam.* Hb. 61 = *Laminaria hyperborea* (Gunn.) Foslie l. c. 115.

Fl. 71: *Epilobium palustre: Passim in Norlandia.*

Fl. 116: *Fucus saccharinus: Pabulum pecoris consuetum in Finmarchia, Norlandia et alibi in maritimis.* Hb. 116 = *Laminaria saccharina* (L.) Lamour.

Fl. 142: *Myrica Gale: Copiosissime in Norlandia.*

Fl. 150: *Phleum alpinum: Missum mihi etiam est ex* Vardøe *Østfinmarchiæ.*

Fl. 167: *Rumex Acetosa: Varietas sic dicta hispanica in alpibus et Norlandia.*

Fl. 170: *Viola palustris: In Norlandia et Finmarchia.*

Fl. 171: *Viola tricolor: In* Lendvigen *præfecturæ Senjensis.*

Fl. 181: *Convallaria verticillata: In lateribus alpium Finmarchicarum.*

Fl. 190: *Anthericum calyculatum* (= *Tofieldia borealis* Wahlenb.): *In Norlandia.*

Fl. 193: *Alchemilla alpina: In* Brettesnæs *paroeciæ Norlandicæ* Vaagen.

Fl. 196: *Cochlearia officinalis: Copiosissime in Finmarchia (præsertim:* Vardø *et* Loppen).

Fl. 197: *Cochlearia danica: In Finmarchia e. g.* Vardøe, Vadsøe *et* Maasøe. Ei ellers funden i Nordland og Finmarken. Maaske en liden form af *C. officinalis* L. Bl. 4. skand. natfm. fhl. p. 215.

Fl. 199: *Elymus arenarius: In Norlandia ad littora maris.*

Fl. 202: *Sphagnum palustre: Ad radicem alpis Østfinmarchicæ* Varangerfjeldet, *ad ripam fluvii* Tanaelven. Cfr. „Weldingh" i afsnit D.

Fl. 213: *Osmunda Spicant: Copiosissime in Norlandia.*

Fl. 222: *Arundo Phragmites: In agris paroeciæ Nummedalensis* Foosnes, *in Norlandia, præsertim in* Vesteraalen.

Fl. 252: *Salix caprea: In Norlandia et in Finmarchia passim.*

Fl. 254: *Ligusticum scoticum: In* Vesteraalen.

Fl. 264: *Iris Pseudacorus: In* Stadsbøygden, *in* Østerraad *Ørlandiæ.*

Fl. 299: *Rubus saxatilis: In Norlandia frequens.*

Fl. 314: *Fucus excisus: Norlandis* Svinetang. Hb. 314 = *Pelvetia canaliculata* (L.) Desne *et* Thur. Foslie l. c. 112.

I 2den del kan man, hvor datum ei tilføies, ikke med bestemthed afgjøre, naar Gunnerus har samlet planterne eller faaet meddelelse om deres forekomst. De fleste er rimeligvis fundne paa visitatsreiserne 1767 eller 1770. Da Gunnerus i 1762 og 1770 kun kom til Tromsø og 1767 til Kjelvig paa Magerøen, maa planter, der angives at vokse østenfor Magerøen, være bemerkede 1759, saafremt han selv har seet dem.

Fl. 322: *Arenaria peploides: In littoribus Finmarchiæ et Norlandiæ.*

Fl. 332: *Prunus Padus: In Østfinmarchia, ubi quidem ad flumen, vulgo* Tana Elven, *reperitur, minus frequens.*

Fl. 333: *Ledum palustre: In Finmarchiæ paludibus copiose.*

Fl. 407: *Sambucus nigra: Vidi eam plantatam in* Alstahoug *Norlandiæ.*

Fl. 408: *Fucus hirsutus: Habitat in mari Finm. rarior,* = *Cladostephus spongiosus* (Lightf.) Ag.

Fl. 413: *Arabis alpina: In locis humidis præsertim Øst finmarchiæ.*

Fl. 414: *Fucus spermophorus: Ad* Hammerøen *Norlandiæ,* = *Gigartina mamillosa* (G. & W.) I. G. Ag.

Fl. 425: *Lichen islandicus:* Kjelvig *Vestfinm. ad ædes pastoris.*

Fl. 427: *Saxifraga petræa: A me lecta in* Gilleskaal *Norl. et* Maasøe *Vestfinm.*

Fl. 430: *Allium oleraceum: In Norlandia et Finmarchia.*

Fl. 438: *Cerastium alpinum: Ut taceam montes Norl. et Finm., ubi utraque varietas, foliis pubescentibus et lævibus, passim a me visa est.* Cfr. Hb. 438.

Fl. 442: *Tilia europæa: In sylva prædii Ørelandici* Østerraad.

Fl. 443: *Corylus Avellana: In Helgelandia Norlandiæ e. g. in* Alstahoug, Bingdalen *et* Velfjorden. *Ultra Helgelandiam a me non observata, una frutice sterili excepta, quam in alto monte paroeciæ* Stegen, *pone ædes pastoris sito, vidi.*

Fl. 450: *Salix arbuscula: In sylvis Norlandiæ.*

Fl. 461: *Arundo arenaria: Arenis compescendis in* Vadsø *Østfinmarchiæ adhibetur* (*Arundo arenaria* L. Fl. Sv. = *Ammophila arenaria* Bl. angives ogsaa i Linnés *Fl. lapponica* som forekommende i Nordland og Finmarken, men skal ei være bemerket af senere der reisende botanikere, Bl. Norg. Fl. p. 95).

Fl. 462: *Limosella aquatica: Ad ripas fluviorum Finmarchiæ rarius, e. g. in* Hammerfest *Vestfinmarchiæ.*

Fl. 483: *Scheuchzeria palustris: In paludibus et ad lacum paroechiæ Saltensis* Ofoten.

Fl. 486: *Arundo Calamagrostis: Ad lacus varios Norlandiæ.* Rimeligvis = *Calamagrostis Psudophragmites* (Rchb.) Bl. Norg. Fl.

Fl. 493: *Ranunculus auricomus: In* Schiærstad *Norlandiæ.*

Fl. 506: *Marchantia hemisphærica: In* Evenæs *paroeciæ Norlandiæ* Ofoten. Hb. 506 er *Preissia commutata* N. v. Es. (se „Bogen 30. Juli 1764" i afsnit B).

Fl. 516: *Juncus effusus β floribus sessilibus* L. *Fl. lapp.: Passim in Finmarchiæ montibus a me lectus.*

Fl. 528: *Saxifraga cernua: In alpibus passim, præsertim in Norlandia a me reperta.*

Fl. 536: *Cerastium viscosum: Mihi a.* 1766 *missum ex Østfinmarchia* (Hb. 536 = *C. vulgatum* L.).

Fl. 542: *Ranunculus lapponicus: In Østfinmarchia passim* (Hb. 542, paaskrevet „Weldingh", er *Potentilla maculata* Pourr.).

Fl. 543: *Gnaphalium alpinum: In paroecia Norlandica* Ofoten.

Fl. 544: *Saxifraga tridactylites: In Finmarchia et Norlandia, tamen infrequens.*

Fl. 545: *Saxifraga nivalis: In Norlandia e. gr. in* Gilleskaal, *in monte haud procul a littore sito, in* Rørstad, *in montibus passim, etiam prope litus.* Se under visitatsreisen 1767

Fl. 557: *Lichen caninus: Habitat in sylvis acerosis passim, etiam in Finmarchia et Norlandia, sed ibidem infrequens.* (Hb. 557, hvor oprindelig er skrevet: „n. 88. NB. en *Lichen*", dernæst „*caninus*" tilføiet af en anden haand, udgjør et kvartark, afskaaret efter længden, med den givne art, = *Peltigera canina* (L.) Fr.).

Fl. 559: *Bryum hypnoides: Habitat in petris præsertim Norlandiæ, e. gr. in* Hammerøen, Løddingen, Evenæs *præfecturæ Saltensis & alibi.* Hb. 559 indeholder en fastsyet tue, bestaaende af *Racomitrium lanuginosum* Brid. (steril), indsprængt med et par *Cladonia*-arter).

Fl. 566: *Hieracium paludosum: In Norlandia passim.*

Fl. 569: *Tremella juniperina: Aliquoties a me reperta in sylvis Norlandiæ et Vestfinmarchiæ.*

Fl. 579: *Lichen subfuscus: In rupibus Norlandiæ.* (I Hb. 579 er tilvenstre en tue bortfaldt, under hvilken staar „*femina*," i midten forefindes en liden tue, under hvilken er skrevet „*mas*", samt tilhøire en tue med underskrift „*femina*". Det bevarede er er rigtig bestemt = *Lecanora subfusca* (L.) Ach.).

Fl. 580: *Hypnum dendroides: Passim in Norlandia.* (Hb. 580 = *Climacium dendroides* W. & M.).

Fl. 592: *Hieracium alpinum: Passim in Norlandia.*

Fl. 593: *Selinum palustre: In paludibus sylvaticis Norlandiæ rarius.* Opgives ogsaa af Wahlenberg for Nordland.

Fl. 594: *Salix phylicifolia: In sylvis Norlandiæ.*

Fl. 627: *Ranunculus nivalis: In Østfinmarchia frequens.* (Hb. 627, eksemplarer fra Weldingh, = *R. hyperboreus* Rottb.).

Fl. 644: *Ophrys Monorchis: In Porsangria Vestfinmarchiæ rarius.* Skal ifølge Bl. Norg. Fl. p. 1275 i Schwartzii hb. (i Wickstrøm Aarsb. 1850 p. 103) angives at vokse „i norska Nordland."

Fl. 653: *Stratiotes Aloides: In paroecia Norlandica* Ofoten: *in fossa, sub aqua.* Ei ellers angivet for Norge.

Fl. 658: *Veronica scutellata: In uliginosis Norlandiæ passim.*

Fl. 669: *Spergula nodosa: In Norlandia passim, e. g. in*

Strømsøen*) *paroeciæ* Tromsø, *et* Hellenæs *paroeciæ Saltensis* Leenæs; *item in Vestfinmarchia.*

Fl. 670: *Silene rupestris: In* Raa *prædio pastoris Quæfjordensium.* Rimeligvis samlet 1767**), i hvilket aar Gunnerus opholdt sig i Kvæfjorden 3.—5. aug.

Fl. 679: *Lychnis apetala: In arenosis Norlandiæ & Finmarchiæ passim.*

Fl. 686: *Fucus ramentaceus: Habitat in mari Finmarchico ad* Vadsø, Vardø &c., = *Halosaccion ramentaceum* (L.). J. G. Ag.

Fl. 687: *Fucus lanosus: Cum priore,* = *Polysiphonia fastigiata* (Roth.) Grev.

Fl. 688: *Fucus lycopodioides: Cum prioribus,* = *Rhodomela lycopodioides* (L.) Ag.

Fl. 689: *Saxifraga grønlandica: In* Gilleskaal***) *Norl. haud procul ab ædibus pastoris, in monte prope litus sito, in* Maasøe *Vestfinm., Varangria Østfinm.* (Hb. 689 = *S. cespitosa* L.).

Fl. 697: *Draba hirta: In Finmarchia passim* (Hb. 697, 1 & 2. M. N. Blytt bemerker (4. skand. natfm. forhl.): „*Draba hirta* er, at dømme efter *Fl. D.* 142, *Draba lapponica* DC., men begge Eksemplarer har haarede Blomsterskaft". Hos 2) er rodbladene og den nederste stengeldel tilintetgjort. Dette ekspl. er maaske en form af *Draba hirta* L. a. *rupestris* Hartm. *α stricta* Lindbl., cfr. A. Blytt Norg. Fl. 986—87. 1) synes at være *Draba hirta* L. b *elatior* A. Bl. (l. c.) *β hebecarpa* Lindbl. (?).

Fl. 727: *Calla palustris: Habitat in paludibus profundis Norlandiæ.* Vides ei ellers at være fundet nordenfjelds.

Fl. 740: *Carex hirta: Passim in Norlandia & Finmarchia.* Da planten ei ellers er fundet nordenfjelds, beror angivelsen vistnok paa en feiltagelse.

Fl. 747: *Fucus plumosus: In Oceano septentrionali passim a me lectus, nec non ab aliis e Norlandia et Finmarchia mihi missus,* = *Ptilota plumosa* (L.) Ag. Cfr. Foslie l. c. 102).

---

*) Cfr. hb. 669 anført under „Rejsen d. 24. Jul. 1767."

**) Cfr. Fl. 665.

***) Cfr. under visitatsreisen 1767.

Fl. 748: *Fucus crispus*: *Cum priore,* = *Chondrus crispus* (L.) Lyngb. Cfr. Foslie l. c. 100.

Fl. 749: *Fucus dentatus*: *Habitat cum prægressis. Mea specimina ad* Vardø *lecta,* = *Odonthalia dentata* (L.) Lyngb.

Fl. 750: *Fucus alatus*: *Habitat cum prægressis.* Cfr. „Hell & Borchgrewink" i afsnit D.

Fl. 756: *Conferva polymorpha*: *Habitat in oceano septentrionali e. gr. ad* Løddingen *Norlandiæ,* = *Polysiphonia fastigiata* (Roth.) Grev.

Fl. 757: *Fucus albus*: *Habitat in oceano septentr. e. gr. ad* Løddingen, = *Ahnfeltia plicata* (Huds.) Fr.

Fl. 766: *Lichen proboscideus*: *In Finmarchia et quidem in saxis et lapidibus.*

Fl. 767: *Lichen aquaticus*: *In paludibus aquæ e. gr.* Evenæs *Norlandiæ.*

Fl. 771: *Lichen deformis*: *In sylva Altensi Vestfinmarchiæ.*

Fl. 776: *Carex canescens*: *In locis paludosis Norl. et Finmarchiæ.*

Fl. 796: *Carex capillaris*: *Ad littora Norlandica et Finmarchia passim.*

Fl. 830: *Conferva squarrosa*: *Habitat in rupibus maris Finmarchici,* = *Rhodomelia lycopodioides* (L.) Ag.

Fl. 847: *Fucus gigartinus*: *In oceano septentrionali præsertim Finm.,* = *Euthora cristata* (L.) I. G. Ag.

Fl. 851: *Fucus ericoides*: *In mari Finmarchico ad* Vardø *et* Hammerfest. („Ubestemmelig" Foslie l. c. 127).

Fl. 864: *Fucus cartilagineus*: *Ad Finmarchiam passim,* = *Ptilota plumosa* (L.) Ag. *(ex parte).* Cfr. Foslie l. c. 102.

Fl. 875: *Sagittaria sagittifolia*: *In Varangria Østfinmarchiæ.* (Ei ellers angivet herfra).

Fl. 955: *Ulva intestinalis*: *In mari nostro passim e. g. Finmarchico, unde interdum ad littora rejecta conspicitur,* = *Enteromorpha intestinalis* (L.) Link.

Fl. 959: *Ulva umbilicaris*: *In oceano septentr. e. gr. ad* Løddingen *Norlandiæ* = *Porphyria laciniata* (Lightf.) Ag.

Fl. 962: *Ophrys linifolia* (i registret *lilifolia)*: *In paludibus*

Norlandiæ. Antages af M. N. Blytt (N. Fl. p. 335) for muligens at kunne være *Microstylis monophyllos* Lindl., der dog ei ellers vides at være funden i Nordland. I Willes herb. (aarsskr. 1888—90 p. 62) ligger *Malaxis paludosa* Sw. under dette navn.

Fl. 971: *Fucus norvegicus* (Hb. 971 ifølge Foslie l. c. 100, = *Chondrus crispus* (L.) Lyngb., men bemerkedes ei i det mig tilsendte algeherbarium).

Fl. 972: *Fucus pectinatus*: *Habitat passim in Norlandia, unde plura exemplaria habeo* (Hb. 972, A & B = *Ptilota pectinata* (Gunn.) Kjellm., Hb. 972, C = *Pt. plumosa* (L.) Ag.).

Fl. 985: *Polypodium cristatum*: *In sylvis præsertim Norl. haud infrequens.* Hb. 985 = *Polystichum dilatatum* Bl.

Fl. 975: *Fucus vindicatus cartilagineus*: *Habitat in mari Norlandico,* = *Ptilota plumosa* (L.) Ag.

Fl. 987: *Fucus distichus*: — *e. g. in Norlandico mari ad* Ofoten, = *Fucus filiformis* Gmel.

Fl. 988: *Fucus loreus*: *Ut prior,* = *Himanthalia lorea* (L.) Lb.

Fl. 995: *Agaricus stellaris*: *In stercore equino in Finmarchia lectus.*

Fl. 1048: *Carex filiformis*: *In sylvis montosis Norlandiæ passim.*

Fl. 1052: *Boletus svaveolens*: *In Norlandia.*

Fl. 1071: *Fucus muscoides*: *In mari Finmarchico,* = *Desmarestia aculeata* (L.) Lamour.

Fl. 1083: *Vallisneria spiralis*: *Habitat in rivulis Finmarchiæ et Norlandiæ passim.* Angaaende denne sydeuropæiske plante se Blytt Norg. Fl. p. 279—280. Hornemann antager, at Gunnerus har forvekslet den med en form af *Sagittaria sagittifolia* L. *(var. β. vallisneriifolia Coss. et Germ.* — Bl. l. c.).

Fl. 1095: *Fucus elongatus*: *In mari Finm. ad* Hammerfest *a.* 1763*) *lectus,* = *Cystoclonium purpurascens* (Huds.) Kütz.

Fl. 1096: *Fucus divaricatus*: *Cum priore,* = *Fucus vesiculosus* L.

Fl. 1097: *Fucus laciniatus*: *In mari Finmarch. ad* Hammerfest, = *Rhodophyllis dichotoma* (Lepech.) Gobi.

*) Da Gunnerus ei visiterede i Nordland og Finmarken dette aar, maa denne og de to følgende alger være indsendte til ham af andre.

D. Planter indsendte til Gunnerus fra Stadsbygden, Aafjorden, Nordland og Finmarken.

Stadsbygden („Kaas".)*)

Silene Armeria (Fl. 182: *Habitat hæc rarior omnino planta in* Modalen, *paroeciæ* Stadsbøygden, *unde V. D.* Kaas, *in eadem paroecia, comminister digniss. varia mecum communicavit specimina et quidem utriusque varietatis, nimirum tam cum floribus purpureis quam cum albis, ab ipso h. a.* 1765 *mense Julio exeunte ibidem lecta.* Den vides ei senere at være fundet her, og angives ellers blot for det sydvestlige af landet (Kragerø—Kristiansand).

Polygala vulgaris (Fl. 138: *Ex paroecia* Stadsbøygden *sesquipalmarem, floribus saturate cæruleis, attulit V. D.* Kaas. Forekommer endnu frodig og i mængde paa dette sted, se Storm l. c. I. 31).

*) Johannes Kaas, f. 1728 i Beitstaden, gik 7 aar paa Trondhjems skole. Rektor Dass negtede at dimittere ham, men maatte efter biskop Nannestads befaling give efter; den førstnævnte søgte da at lægge Kaas hindringer i veien ved universitetet, hvilke dog Kaas overvandt og blev 1750 tilstedet til examen artium. Af mangel paa understøttelse vendte han tilbage til fædrelandet, hvor han i 9 aar levede af at informere. Ved velvillig hjelp af kjøbmand Mathias Friis i Trondhjem, der var gift med Kaas' søster, reiste han 1759 tilbage til Kjøbenhavn, absolverede i marts s. a. exam. philos. og i septbr. s. a. theol. eksam. Beskjæftigede sig atter med at informere, indtil han i decbr. 1764 blev personel kapellan til Stadsbygden hos sogneprest Lorens Brønlund, betjente i vakancen 1768 Vor Frue sognekald i T.hjem, og reiste 1771 til Kjøbenhavn, hvor han blev skibsprest paa orlogsskibet Sjelland, paa hvilket skib han døde 1773; blev begravet i Bergen. (Erlandsen l. c. I. 248).

Planteark paaskrevne „Tonning“ *) uden angivelse af findested.

Eriophorum alpinum (Hb. 711, 1—9).

Scirpus palustris L. (Hb. 546, 1, 2).

Alopecurus nigricans Hornem. (Hb. 457, 1, benævnt *A. pratensis*, cfr. Bl. Norges Fl. 57: „Tonning anfører *A. pratensis* for Salten.“ Dette gjælder derfor sandsynligvis *A. nigricans* Hornem. Hb. 457, 2 fra Tranø d. 28. Juni 1770 er derimod *A. pratensis* L. *var.)*.

Agrostis canina L. (Hb. 712, benævnt *A. rubra)*.

Aira flexuosa (Hb. 261, 1, 2).

Avena pratensis (Hb. 716, 1, 2).

Cynosurus cæruleus (Hb. 610, 1, 2, cfr. aarsskr. 1888—90 p. 74).

Poa annua (Hb. 609, 1, 2, 3, 4).

Poa pratensis L. (Hb. 476, 1, benævnt *Poa trivialis)*

Briza media (Hb. 603, 3).

Festuca fluitans (Hb. 409, 3).

Bromus arvensis L. (Hb. 586, 1, benævnt *Bromus tectorum)*.

Lolium perenne (Hb. 709, 1, 2).

Lolium temulentum (Hb. 163, 3).

Juncus stygius (Hb. 710, cfr. *Fl. N.* 710: *Habitat in profundis Norlandiæ,* Tonning, hvilken angivelse ogsaa er optaget i Bl. Norg. Fl. p. 285, hvor Gunn. hb. citeres „ifølge Hornemann.“).

Carex dioica (Hb. 715: 1, 2, 3).

Carex canescens L. (Hb. 713, 1, 2, 3, benævnt *C. elongata,* cfr. Fl. 713: *Habitat interdum in pratis humidis Norlandiæ).*

Carex vulgaris Fr. (Hb. 582, 3, benævnt *C. cespitosa).*

Carex acuta (Hb. 342, 7, 8 = Fl. 387).

Carex montana (Hb. 703).

Carex irrigua Hoppe (Hb. 74 benævnt *C. limosa).*

Endvidere anføres efter Tonning i *Fl. Norv.*:

Fl. 63: *Geum urbanum a Dn.* Tonning *ex* Tutterøen *allatum.*

Fl. 102: *Fucus fastigiatus*: *Habitat in mari* Tutterøen *alluente, unde duo specimina attulit Dn.* Tonning. Hb. 314 = *Furcellaria fastigiata* (L.) Lamour.

---

*) Cfr. pag. 80—81 i forr. aarsskr.

Fl. 122: *Pyrola uniflora*: *Ex insula* Tutterøen *attulit Dn.* Tonning.

Fl. 426: *Orchis sambucina*: *Ex itinere Norl. attulit D. D.* Tonning *in Fl. Dan. depingendam. Rarissima est Norvegiæ planta.*

Da planten ei ellers er angivet at vokse i Nordland og Finmarken*), antager M. N. Blytt i Norges Fl. og i sit foredrag ved 4. skand. natfm., at den er forvekslet med en form af *Orchis maculata* L.

Fl. 437: *Fucus crispatus*: *In oceano Norvegico. D. D.* Tonning, = *Nitophyllum laceratum* (Gmel.) Grev? Foslie l. c. 93.

Fl. 454: *Fucus vittatus*: *In oceano septentrionali. Doctor* Tonning. „Ubestemmelig" Foslie (l. c. 127).

Fl. 471: *Fucus inflatus*: *Habitat in oceano nostro, passim.* Cfr. Tonning *diss. inaug. de rarior. norv.* § 12 p. 11, = *Fucus inflatus* (L.) *Fl. Dan.?* Foslie l. c. 109. (Se „Lenvigens pgd. d. 23. Jun. 1770").

Fl. 475: *Sedum reflexum*: *In dioecesi Nidrosiensi.* Tonning. Hb. 475 skal ifølge Blytts foredrag ved 4. skand. natfm. og randbemerkningerne i universitetsbibliothekets eksemplar af *Fl. Norv.* være *Sedum annuum* L.

Fl. 514: *Fucus discors*: *Habitat in oceano. D. D.* Tonning. Hb. 514, = *Ptilota plumosa* (L.) Ag.

Fl. 604: *Scirpus sylvaticus*: *Ex* Lexvigen *etiam a D. D.* Tonning *ante aliquot annos allatus,* cfr. Hb. 604: „fra Lexvig". Endnu paa dette sted ifølge Storm l. c. I. p. 7.

Fl. 629: *Fucus rubens*: *Habitat in oceano septentrionali. D. D.* Tonning, = *Phyllophora rubens* (G. & W.) I. G. Ag.

Fl. 732: *Scrophularia nodosa*: *In* Vefsen *Norlandiæ.* Tonning.

Fl. 815: *Polytrichum alpinum*: *Habitat in pascuis subalpinis paroeciæ* Holtaalen *et alibi. D. D.* Tonning.

Fl. 887: *Clavaria coralloides*· *Habitat in sylvis densissimis. Varietatem albam in itinere Norl. legit D. D.* Tonning.

Fl. 986: *Fontinalis antipyretica*: *Habitat in fluviis. D. D.* Tonning.

*) Den er først i de seneste aar bleven funden i Norge, nemlig ved Grimstad.

Fl. 990: *Salix depressa*: *In Norlandia. D. D.* Tonning; *mihi nondum visa*, cfr. Bl. 4. skand. natfm. fhl. p. 218: Er usikker og lader sig ei bestemme.

Aafjorden.

De fleste af arkene i hb. er tillige paaskrevne „Tonning".

Nardus stricta (Hb. 221, 1: „Findskjæg ved Fjeldgaard Borre-Marken i Aafjorden *copiosissime* iblant Jamne — Tonning").

Asperula odorata (Hb. 270, 2: Aafjorden).

Lysimachia vulgaris (Hb. 250, 1: „Ved Orne, naar man reiser tillands fra Aafjordens Præstegaard imellem Gaardene Maanstad og Strand. *S. pl.* 275", cfr *Fl. N.* 250: *In* Overhalden *et* Aafjorden, *unde eam habeo).*

Viola canina (Hb. 172, 4: Aafjord).

Viburnum Opulus (Hb. 7, 2: „Benvedd, Aafjord").

Drosera rotundifolia (Hb. 234, 2: „Aafjord, Tonning").

Drosera longifolia (Hb. 279: „Aafjord, Tonning").

Convallaria verticillata (Hb. 181, 1: „Aafjorden, Frumiolk, Tonning").

Triglochin palustre (Hb. 162, 8: „*An Anthericum*"*?* — rettet til „*Triglochin palustre*". „Aafjord, Tonning — ved Stranden").

Vaccinium Oxycoccos (Hb. 72: „Aafjord, Tonning").

Arbutus alpina (Hb. 178, 3: „Bjønne-Bær — Aafjord").

Hb. 544, 5 *(Saxifraga tridactylites).* Her er paa arkets forside fra den anden kant skrevet: „N. 254 (rettet fra 249) *Ligusticum scoticum*", paa bagsiden er skrevet: „*Ligusticum scoticum* i Aafjorden, Tonning", cfr. Fl. 249: *Habitat in maritimis e. g. in* Aafjorden.

Actæa spicata (Hb. 27, 5: Først er skrevet: *Fragaria vesca,* der er overstrøget; derpaa: „Tonning *baccae* Aafjorden, *nigrae et ingratae").*

Ranunculus reptans (Hb. 434, 4: „Aafjorden i Vandet ved Præstelven").

Scutellaria galericulata (Hb. 128, 4: „*Scutellaria* Sim. Paull. Fl. p. 276, Tonning — i Aafjorden ved Søen").

Carex flava (Hb. 526, 2: „Aafjorden, Tonning").

Chenopodium maritimum L. (*Chenopodina maritima α vulgaris*

Moq. Tand.) (B 97 (190): „Aafjord i Sandet paa Stranden — Tonning").

Erica Tetralix (B 108, b: Et helark, udenpaa hvilket er skrevet: „N. 252" og inde i arket: „*Erica Tetralix fl. purp.* Tonning — Aafjord, Lyng").

B 122: (*Lychnis alpina*). Oventil overstrøget: „*Osmunda Spicant* — Skaaragræs". Bagpaa arket: „Skaaragræs ved Roden af Peters-Fjeld bagfor Aafjords Præstegaard & *alibi in silvis montosis*".

B 266 (*Salix lapponum* L. „fra Borgens Præstegaard 1770"). Her vises aftryk af et ekspl af *Salicornia herbacea* L., og fra den anden side af arket staar overstrøget: „*Salicornia Europæa.* I Elve Mælen i Aafjorden paa flere Steder". Smlgn. Fl. n. 274: *Habitat in* Aafjorden *et alibi ad littora maris).*

Fl. 48: *Serratula alpina*: *Ex* Aafjorden *eam etiam attulit Dn.* Tonning.

Fl. 96: *Gentiana campestris*: *In* Aafjorden *et alibi floribus albis variat.*

Fl. 113: *Statice Armeria*: *Habitat in* Aafjorden *passim ad littus, unde eadem a.* 1763 *mense Augusto attulit Dn.* Tonning.

Fl. 136: *Anthericum ossifragum*: *Habitat in* Aafjorden, *copiosissime.*

Fl. 165: *Arbutus ura ursi*: *Habitat in* Aafjorden.

Fl. 173: *Lycopus europæus*: *Habitat in* Aafjorden, *unde plura specimina florentia a.* 1764 *mense Augusto attulit Dn.* Tonning.

Fl. 190: *Anthericum calyculatum* (= *Tofieldia borealis* Wbg.): *Habitat in* Aafjorden.

Fl. 198: *Plantago maritima*: *Aafjordenses, Pastore eorum fidelissimo et optimo V. D.* Andr. Bredal *Wesselio præeunte, ex hac jusculum brassicæ instar parant, cujus quidem jusculi usum etiam Søndmøri ad exemplum Nidrosiensium recepere, teste V. D.* Strøm *in litteris ad me datis.*

Fl. 263: *Lathyrus pratensis*: *Norvegis e. g. in* Aafjorden, Væflock.

Da samtlige disse planter er optagne i *Fl. Norv.* I., maa de være samlede eller bemerkede før 1766, rimeligvis af Tonning

paa hans tur til Aafjorden august 1763 eller 1764 (cfr. Fl. 113 & 173).

Presten i Aafjorden, Anders Bredahl Wessel*) har forresten ogsaa indsendt planter til Gunnerus — se Fl. 747: *Erysimum Barbarea*: *Habitat in* Aafjorden, *præfecturæ Fosensis, unde a V. D.***) Bredal Wessel *a.* 1768 *missum* —, og Fl. 198, anført ovenfor.

Planter indsendte af Weldingh.***)

Paa bagsiden af Hb. 393 (*Scirpus cespitosus)* er skrevet: „No. 199 *Elymus arenarius*: Wild Havre, Søe-Havre — Weldingh".

Hb. 333: Et afklippet arkstykke, hvorpaa er skrevet: „*Sedum palustre*: Lapp. Jægge — Guotz — pl Guotza gak — v. Guotz — raese, Quænis: Suunburre, pl — burret — Weld".

Paa bagsiden af Hb. 325, 2 (*Saxifraga hirculus* = *S. aizoides* L. — Bensjorden d. 24. Julii 1767) er oventil overstrøget No. 434: *Ranunculus reptans.* Nedentil er skrevet: „Weldingh, voxer bag ved store Stener, *it.* i Huller, hvor den kand være i Ly for Vind".

Hb. 542: *Ranunculus lapponicus,* Weldingh. Det her liggende eksemplar er intet andet end *Potentilla verna α major* Wahlenb.

Hb. 627: *Ranunculus nivalis*: *Ex alpibus ubi passim et copiose Emberizæ navales tempore verno catervatim colliguntur in*

*) Anders Bredahl Wessel, f. 1714 paa Ingøen i Finmarken, hvor faderen Christopher Wessel dengang var prest. Denne var Tordenskjolds broder, blev 1718 sogneprest til Bjørnør og døde 1754. Da faderen ikke formaaede at holde sønnen til studeringerne, blev han 1728 sat i lære hos en barber i Bergen, men da han ingen lyst havde hertil, kom han efter privat undervisning ind paa Bergens skole, hvorfra han blev dimitteret 1734. Fik 1735 *Lauream primam* gratis paa grund af fattigdom, havde i 2 aar communitetet og regentsen og tog theol. eksam. med laud. Reiste derpaa til sin fader, hvor han først var lærer for en broder og fætter (se Erlandsen l. c. I. 481) og blev derpaa 1740 pers. kap. til Bjørnør, men tog 1746 afsked derfra og blev leiet prædikant hos stiftsprovst Jakob Thode til domkirken i T.hjem. Reiste 1750 til Kjøbenhavn, blev 1751 sogneprest til Aafjorden og 1771 til Agerø, 1773 magister philosophiæ. I Aafjorden brændte kirke og prestegaard for ham 1770, uden at han fik noget reddet (omtales i kopibogens breve), paa Agerøen hovedkirken 1772. Døde 1798 efter i 8 aar at have været berøvet synet. Han omtales som en lærd, ordentlig og streng embedsmand.

**) *venerabili domino.*

***) Cfr. tillæg II.

hujus locis natalibus ad semina, prægresso anno demissa, legenda. Norvegis Østfinmarchiæ Sneetiting-Græss. Weldingh, *Vadsøensium pastor.* (cfr. Fl. 627).

Eksemplaret er *Ranunculus hyperboreus* Rottb., cfr. *Fl. Norv.* 826: *Ranunculus Ammani (nec non in Varangria Østfinmarchiæ.* Weldingh), der ifølge Blytts randbemærkninger i universitetsbibliothekets eksemplar af Gunn. *Fl. Norv.* skal være *R. hyperboreus* Rottb. efter et af ham seet eksemplar, hb. n. 826).

Hb. 451: „*Carex atrata* — Welding", cfr. Fl. 451: *In Østfinmarchia passim in sylvis, unde eam a.* 1766 *misit* Weldingh. Paa bagsiden af B 115 („*Stellaria? glauca* — Buxnæs Præstegaard 1770", = *S. crassifolia* Ehrh.) staar overstrøget: „N. 532 *Dianthus Plumaria Sp. pl. ed.* II". Derover er skrevet: „*Lychnis* Weld. Finmark. Nellike", cfr. Fl. 532: *Dianthus plumarius: Habitat in Finmarchia, unde mihi missus a* Weldingh. Hb. 532 under dette navn, men uden angivelse af finder eller findested er *D. superbus* L.

Fl. 315: *Veratrum album: A* Weldingh, *Østfinmarchiæ jam præposito, missum.* Paa forsiden af Alger B, G (*Fucus serratus)* er skrevet og senere overstrøget: „Gastem — raesse Weld. Thanen paa Engene ved Søen — samt paa Haabs Eidet ved Hgams(?) ved en liden Elv, har store Rødder".

Fl. 446: *Satyrium albidum: In Varangria Østfinm., unde a* Weldingh *mihi missum.*

Fl. 512: *Potentilla nivea: In Varangria Østfinmarchiæ, unde mihi missa est a* Weldingh. Hb. 512 er efter Bl. foredrag ved 4. skand. natfm. originalen til afbildningen i *Fl. Norv.* pars II. tab. III. fig. I., der er intet andet end *Fragaria vesca* L.

Fl. 543: *Gnaphalium alpinum: Habitat in Østfinmarchia,* Weldingh.

Fl. 545: *Saxifraga nivalis: Habitat in Østfinmarchia, unde a.* 1766 *a* Weldingh *missa.*

Fl. 641: *Pinguicula villosa: E Varangria missa a* Weldingh.

Fl. 1079: *Zostera oceanica: Mihi a* Weldingh *ex Østfinmarchia missa.*

Paa grund af de tilføiede lappiske navne er følgende 2 halvark ogsaa at tilskrive Weldingh:*)

1) *Sphagnum pallustre*

ruffesdarfe v. seuvgnol

dette agtes for det bæste Slags at bruge i Vugger under Børnene.

car. punainen sammal, pl. punaiset sammalet.

(Hb. n. 202. Cfr. Fl. 202: *Ad radicem alpis Østfinmarchiæ:* Varanger-fieldet, *ad ripam fluvii* Tana-elven. De lappiske og karelske navne findes tilføiede i registret til Fl.). Ekspl. i hb. udgjør en fastsyet, kompakt og steril tue af *Sphagnum acutifolium* Ehrh. med nogle indsprængte straa af en *Polytrichum.*

2) *Sphagnum pallustre*

suobdo darfe, pl. suobdo darfek.

eller viskes darfe, pl. viskes darfek.

eller viskes seuvgnol, pl. viskes seuvgnolak, thi darfe og seuvgnol betyder et og det samme, disse bruge Finnerne i deres Vugger under deres Børn; car. Gjeldainen sammal, pl. Gjeldaiset sammalet eller valke sammal, pl. valket sammalet. (Cfr. Fl. 202 og registret). Hb. 202 udgjør en med en knappenaal fastheftet steril tue af *Sphagnum squarrosum* Pers.

Kaurin.**)

Fl. 17: *Pulmonaria maritima: Eam habeo ex* Vardø *Østfinmarchiæ a* Kaurin *missam.*

Fl. 535: *Dianthus plumarius* (Hb. n. 532 = *D. superbus* L.): *In Finmarchia, unde mihi missus a* Kaurin.

Valnum.***)

Hb. n. 49. Her har været fastklæbet 5 forskjellige bregner, a, b, c, d, e, hvoraf nu kun 1: *Polypodium Lonchitis* er tilbage. Ved denne staar: „Heste-Jæske, Fugle-Jæske. Ranen om Vaaren." Valnum *miss. ord.*

Nedentil staar det norske navn paa disse bregner:

a „kaldes af en Del Klo-Jeske", cfr. Fl. n. 4: *Polypodium Filix mas.* L. Af denne kan kun en del af løvet være sendt.

*) Smlgn. brevet til Gunnerus med de tilføiede lappiske navne i tillæg II.

**) Prest paa Vardø, se brevene i tillæg II.

***) Missionær i Hemnæs, se brevene i tillæg II.

b „Jæske" = *Polypodium Phegopteris* L., aftryk efter 2 explr.

c „Bu-Jæske". I *Fl. Norv.* som navn paa n. 4 (= a).

d „Heste-Jæske, som er voxet udi denne Vaar, kaldes ogsaa af andre Fugle-Jæske" (= *Polypodium Lonchitis* L., se ovfr.).

e „kaldes ogsaa af en Del Kloe-Jæske."

Sammenlign hermed Fl. n. 49: *Anno* 1763 *etiam ex* Ranen *a ven. Dn.* Valnum, *missionario ordinato meritissimo, inter plura alia filicum genera optime conservata mihi missa est.*

Professor Hell.*)

Fl. 750: *Fucus alatus: E mari Finmarchico attulit Dn.* Prof. Hell, = *Delesseria alata* (Huds.) Lamour.

Fl. 1001: *Ulva caprina: Habitat in mari Finmarchico, unde celeberrimus Dn.* Prof. Hell, *una cum plurimis aliis Finmarchiæ rarioribus, attulit.* Hb. 1001 = *Rhodymenia palmata* (L.) Grev.

Fl. 1007: *Fucus barbatus: In mari Finmarchico, unde eandem attulit celeberrimus Astronomus Vindobonensis* Hell, = *Halosaccium ramentaceum* (L.) I. G. Ag.

Fl. 1045: *Fucus ptilotus: In mari, præsertim Finmarchico, unde etiam a cel. Dno.* Prof. Hell *allatus.* Hb. 1045 = *Ptilota plumosa* (L.) Ag. Cfr. Foslie l. c. 102.

Borchgrewink.**)

Fl. 315: *Veratrum album: A* Borchgrewink *allatum.*

Fl. 510: *Centaurea Scabiosa: In Romsdalia.* Borchgrewink.

Fl. 550: *Lichen stygius: In petris Norlandiæ rarius.* Borchgrewink.

Fl. 651: *Sium latifolium: Habitat in rivulo paroeciæ Norl.* Tromsø. Borchgrewink. Hb. 651 er rigtig bestemt, men mangler voksested. Forekomsten i Tromsø betvivles (Bl. Norges Fl. p. 871 og 4. skand. natfm. fhl. p. 217).

Fl. 690: *Lichen caperatus: In saxis Norlandiæ.* Borchgrewink.

---

*) Se pag. 40 flg. i forr. aarsskr.

**) Se pag. 81 i forr. aarsskr. (og brevene i tillæg II). Om de paa visisatsreiserne 1764 (i Dalerne) og 1767 (i Nordland) af ham samlede planter se under afsnittene B & C ovfr.

Fl. 750: *Fucus alatus: E mari Finmarchico attulit* Borchgrewink. Se under „Prof. Hell".

Fl. 974: *Lichen gyrosus: Habitat passim in umbrosis.* Borchgrewink.

Fl. 574: *Bryum Celsii: Nidrosiæ.* Borchgrewink. Hb. 574 (uden findested) udgjør nogle tildels defekte tuer af *Ceratodon purpureus* Brid. c. fr.

Fl. 606: *Fucus ceranoides: In sinu maris Nidrosiam alluentis.* Borchgrewink. Hb. 606 = *Fucus ceranoides* L.

Fl. 619: *Viola hirta: Habitat in umbrosis Norv. austral.* Borchgrewink. (Hb. 619 ufuldstændig, synes at være *V. collina* Bess.)

Fl. 648: *Medicago falcata: Ad Christianiam.* Borchgrewink. (Hb. 648 rigtig bestemt, men uden voksested).

Hammer.*)

Fl. 315: *Veratrum album: A consilio justitiæ, tum præfecto Finmarchiæ* Hammer *allatum.*

Schøning.**)

Fl. 17: *Pulmonaria maritima: Eam habeo ex Porsangria Vestfinmarchiæ a* Schøning *missam.*

Fl. 74: *Veronica maritima: Spica terminali fila lintea cæruleo colore tingunt Lappones Porsangriæ, teste Schøningio, in Porsangria missionario ord.*

Fl. 1089: *Ajuga alpina: In Porsangria Vestfinmarchiæ, unde mihi ante aliquos annos a* Schøning *missa.*

Den savnes i hb. Blytt (4. skand. natfm. forhl.) antager den for at være *Ajuga pyramidalis* L. uden rodblade.

Hb. 331, 4: Et sammenbrættet ark, der indeholder n. 331, *Sedum annuum* L., bærer udenpaaskriften: „Schøning: *Lappis* Fjærva hilsco***) — Vestfinmarken — *Pulmonaria officinalis*". Senere er dette udstrøget.

---

*) Gunder Hammer, amtmand i Vardøhus 1757—1768, justitsraad, senere forflyttet til Stavanger.

**) Missionær i Kjelvig, senere prest i Kjøllefjord (cfr. brevene i tillæg II).

***) Navn paa *Pulmonaria maritima* L. — se Fl. 17.

Hagerup*)

Fl. 398: *Hypochæris radicata: Habitat***) in pascuis et pratis Norvegiæ passim, e. gr. in* Schjærstad *Norlandiæ,* C. Hagerup, *præpositus tunc Saltensium, jam pastor ad templum divæ Virginis, quod Nidrosiæ est.*

Fl. 733: *Gentiana ciliata: Habitat in* Schjærsfad *Norlandiæ,* (= Fl. 819 *G. serrata) unde a pl. V. D.* Hagerup, *Saltensium præposito, a.* 1768 *missa.*

---

*) Se tillæg II.

**) Angivelsen er rimeligvis feilagtig, se Bl. Norg. Fl. p. 614.